

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО „ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ”**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо забезпечення
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
„ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ”
(для бакалаврів)**

Київ - 2018

Підготовлено доцентом кафедри фінансів, банківської та страхової справи
Н.І. Тімко

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, банківської та страхової справи
ННІМЕФ ПрАТ «ВНЗ МАУП» (Протокол № 10 від 15.03.2018 р.)

Затверджено Вченою радою Навчально-наукового інституту менеджменту,
економіки та фінансів ПрАТ «ВНЗ МАУП» (Протокол № 3 від 19.03.2018 р.)

Тімко Н.І. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи
студентів з дисципліни „Валютне регулювання” (для бакалаврів) - К.: МАУП, 2018.
- 73 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, загальні рекомендації
щодо організації самостійної роботи, тематичний план, зміст дисципліни “Валютне
регулювання” по модулях, контрольні та дискусійні питання до семінарських
завдань, практичні завдання для аудиторної та позааудиторної роботи, завдання для
самостійної роботи, тестові питання, тлумачний словник, список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Особливості розвитку світового господарства на сучасному етапі характеризуються: поглибленням міжнародного поділу праці та спеціалізацією виробництва; інтернаціоналізацією комплексу виробничого відтворення та формуванням інтернаціональної вартості товарів та послуг; розвитком інтеграційних процесів. Внаслідок згаданих тенденцій активізуються міжнародні економічні відносини. Валютні відносини, як складова міжнародних економічних, впливають на якісні перетворення, забезпечують системну збалансованість та економічну рівновагу світогосподарських зв'язків, саме завдяки ним відбувається трансформація замкнених економічних систем у відкриті, що в свою чергу, призводить до необхідності формування певних національних принципів валютного регулювання, які захищали б уразливу економіку в процесі інтернаціоналізації, забезпечували умови паритетного обміну тощо.

Метою дисципліни є поглиблене вивчення студентами теорії міжнародних валютних відносин та набуття навичок практичного застосування одержаних знань при здійсненні валютних операцій у зовнішньоекономічній діяльності.

Завдання дисципліни спрямовані на:

формування розуміння структури валютної системи та функціональних особливостей її складових;

розуміння форм зовнішньоекономічного фінансування, та вміння оцінити їх переваги та недоліки;

вивчення теорії валютних курсів та факторів, що впливають на них;

оволодіння технікою проведення валютних операцій;

засвоєння знань необхідних при організації і проведенні міжнародних розрахунків;

розкриття сутності валютного ризику та формування вміння щодо методів його страхування;

засвоєння принципів діяльності міжнародних фінансових організацій та здатності аналізувати їх вплив на національні економіки;

засвоєння засад і принципів валютного регулювання України на основі вивчення законодавчо-нормативної бази.

Перший модуль “ *Методологічні основи валютного регулювання* ” розкриває сутність валютної політики та її роль в умовах глобалізації економічних процесів, поглиблення міжнародного поділу праці, формування світових товарних і фінансових ринків, інтегрування національних господарств у світову економічну систему, що зумовлює зростання ролі валютних відносин, а відтак підвищує значення властивих державі функцій з їх регулювання. Тематика модулю передбачає вивчення особливостей побудови, розвитку, взаємозв'язків та особливостей структурних складових валютної системи, заходів, методів, форм, інструментів і механізмів, які здійснюються державою у сфері валютно-фінансових

і кредитних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей загальної економічної політики. Студенти повинні розуміти загальні тенденції розвитку валютної системи (зокрема, формування інтернаціональної вартості грошей), етапи еволюційних змін валютної системи та вміти охарактеризувати її складові. Засвоєння модулю вимагає: знати суб'єктів валютного ринку, зміст валютних операцій та методів страхування валютних ризиків; розуміння особливостей проведення міжнародних розрахунків та використання методів зовнішньоекономічного фінансування.

Другий модуль “Валютне регулювання в Україні” базується на вивченні нормативно-правової бази, що визначає особливості функціонування валютного ринку України. Студенти повинні знати основні державні органи, що визначають та реалізують політику валютного регулювання; розуміти методи та засоби впливу та контролю за діяльністю суб'єктів валютного ринку України; знати порядок отримання генеральної та індивідуальної ліцензії для проведення операцій на валютному ринку; порядок відкриття рахунків у іноземній валюті (резидентів і нерезидентів); знати порядок надання гарантій Кабінету Міністрів України іноземним кредитором та види кредитування зовнішньоекономічної діяльності; знати види і організаційні форми іноземних інвестицій, передбачених законодавством України; вміти проаналізувати структуру платіжного балансу України; знати чинну система обліку, звітності та інформаційного забезпечення валютних відносин в Україні, нормативи відкритої та закритої валютної позиції.

Важливою складовою роботи студентів є самостійна підготовка ними матеріалів, питань, завдань із кожної теми навчального курсу. Оскільки навчальним планом передбачено виділення навчального часу для самостійної роботи студентів, частина обов'язкового програмного матеріалу виноситься на самостійне вивчення студентів.

Самостійна робота є обов'язковою при підготовці до практичних занять, для складання заліку з навчальної дисципліни, тому вона повинна мати систематичний та плановий характер і обов'язково завершуватись перевіркою знань студентів. Значно підвищується значення та статус самостійної роботи при введенні кредитно – модульної технології навчання, за якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Мета самостійної роботи – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості - умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Форми самостійної роботи:

опрацювання лекційного матеріалу;

підготовка до практичних занять;

самостійна робота з підручником, науковою та періодичною літературою;

вивчення та аналіз законодавчих та нормативних документів;

пошук і опрацювання матеріалів через мережу Інтернет;

узагальнення та аналіз фактичних даних;
 проведення самостійних наукових досліджень;
 підготовка аналітичних записок, доповідей, рефератів, презентацій;
 виконання індивідуальних завдань;
 написання контрольних робіт;
 підготовка до заліку.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи із дисципліни „Валютне регулювання” розроблені відповідно до програми курсу „Валютне регулювання” для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» рівня вищої освіти „бакалавр”.

Методичні рекомендації призначені для підготовки до практичних та семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи над дисципліною, підготовки до заліку, студентів як стаціонарної, так і заочної форми навчання.

Відповідно до програми курсу збірник містить завдання по основних розділах курсу „Валютне регулювання”.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ “ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ”

№ п/п	<i>Назва змістового модуля та теми</i>
	<i>Змістовий модуль I. Методологічні основи валютного регулювання</i>
1.	Умови розвитку міжнародних валютних відносин. Валютна система
2.	Валютний ринок
3.	Організаційні засади валютної політики
4.	Валютний курс
5.	Валютні операції
6.	Валютний ризик та страхування
7.	Міжнародні фінансові організації
	<i>Змістовий модуль II. Валютне регулювання в Україні</i>
8.	Організація торгівлі іноземною валютою і міжнародні розрахунки
9.	Зовнішньоекономічне фінансування
10.	Іноземні інвестиції та інвестиції за межі України
11.	Платіжний баланс
<i>Разом годин: 90</i>	

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ “ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ”

Змістовий модуль I. Методологічні основи функціонування валютної системи

Тема 1. Умови розвитку міжнародних валютних відносин. Валютна система

Міжнародний поділ праці. Міжнародний обмін і торгівля. Інтернаціональна вартість товарів та послуг. Ціноутворення на міжнародних ринках. Структура внутрішніх грошей. Міжнародна валютна ліквідність.

Інтернаціоналізація грошових відносин. Міжнародні грошові потоки. Причини виникнення і функціональне призначення світових грошей, їх роль в умовах інтернаціоналізації валютно-грошових відносин.

Регулювання міжнародних валютних відносин. Міжнародні, регіональні та національні системи валютного регулювання.

Сутність валютної системи. Роль та функції валютної системи. Складові валютної системи: національні валюти, конвертованість валют, курси валют, міжнародні та регіональні розрахункові одиниці, міжнародні та регіональні фінансові організації, валютні ринки, валютне регулювання. Еволюція валютної системи: золотий стандарт, золото-девізний стандарт, Бреттон-Вудська та Ямайська валютні системи.

Сучасна міжнародна валютна система. Європейська валютна система. Особливості та зміст валютного регулювання і валютного контролю.

Валютні цінності: національна та іноземна валюта, платіжні та кредитні засоби, міжнародні розрахункові одиниці, світові гроші. Умовні та безумовні валютні цінності. Міжнародна валютна ліквідність: оцінка загального стану, платоспроможності країн, якісних параметрів. Значення валютної політики держави для підтримки високого рівня валютної ліквідності.

*Література основна [36-42; 44; 45-49; 51; 54]
додаткова [74; 79; 82]*

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Зміст інтернаціоналізації грошових відносин.
2. Співвідношення національної та інтернаціональної вартості виробництва.
3. Механізм реалізації інтернаціональної вартості товару.
4. Принципи встановлення на міжнародному фінансовому ринку співвідношення між національними грошовими одиницями.
5. Причини виникнення і функціональне призначення світових грошей, їх роль в умовах інтернаціоналізації валютно-грошових відносин.
6. Зміст валютної цінності. Відмінності умовних та безумовних.
7. Рівні валютної системи. Складові національної, регіональної, світової валютних систем.
8. Характеристика етапів еволюції світової валютної системи:
 - Золотовалютний стандарт;
 - Бреттон-Вудська система;
 - Ямайська валютна система.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Назвіть відомі Вам тенденції розвитку світового господарства та обґрунтуйте їх вплив на формування валютної системи на різних рівнях. Чи існує зворотній вплив валютних відносин на прояв, згаданих тенденцій?
2. Міжнародна валютна ліквідність: оцінка загального стану, платоспроможності країн, якісних параметрів. Значення валютної політики держави для підтримки високого рівня валютної ліквідності.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Характеристика етапів еволюції світової валютної системи: золотий стандарт; золотовалютний стандарт; Бреттон-Вудська система; Ямайська валютна система [49, 54, 56, 59]

Теми рефератів:

Протягом семестру студент може підготувати та захистити не більше чотирьох рефератів.

1. Роль валютної системи в забезпеченні ефективності міжнародного та національного економічного розвитку.
2. Національні валютні системи та їх особливості в провідних економічно розвинутих країнах світу
3. Національні валютні системи та їх особливості в країнах, що розвиваються та в країнах з перехідною економікою (на прикладі країни, за вибором).
4. Умови виникнення та специфіка функціонального використання міжнародних розрахункових одиниць.
5. Причини та засади демонетизації золота.
6. Інституційна структура валютного регулювання.
7. Особливості функціонування і розвитку Європейської валютної системи
8. Становлення Європейської валютної системи
9. Принципи розподілу капіталів у світовій економіці, міжнародні фінансові потоки та механізми їх обслуговування

Тема 2. Валютний ринок

Світові фінансові потоки і механізми їх обслуговування. Принцип розподілу грошового капіталу в світовій економіці через валютні ринки залежно від очікуваного доходу та ризику. Поняття зовнішнього валютного ринку. Характеристики валютного ринку: альтернативності, свободи вибору, мотивації, ризикованості.

Структура та особливості світового (міжнародного), регіональних та національних валютних ринків. Функції валютного ринку (здійснення міжнародних розрахунків, регулювання валютних курсів, диверсифікація валютних резервів, страхування валютних ризиків, одержання прибутку учасниками валютного ринку, реалізація валютної політики держав і світового співтовариства).

Режими валютного ринку та їх різновиди.

Характеристика суб'єктів валютного ринку, їх функції та особливості участі на валютному ринку. Фізичні та юридичні особи, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, комерційні банки, валютні біржі, брокерські контори, міжнародні фінансові організації, світові транснаціональні банки, центральні банки.

Структурні елементи валютного ринку та їх характеристика (біржовий, позабіржовий, міжбанківський; первинний, вторинний; національний, регіональний та світовий). Структура та особливості функціонування міжбанківського валютного ринку в Україні.

Поняття „активи валютного ринку”. Їх характеристика (грошові знаки держав, міжнародні розрахункові одиниці, світові гроші, платіжні документи (чеки, векселі, акредитиви, пластикові картки тощо), фондові цінні папери (акції, облігації тощо), монетарні метали). Засоби міжнародних розрахунків, технології та технічне оснащення валютного ринку.

Центри світового (міжнародного) валютного ринку, особливості їх функціонування, перспективи та тенденції розвитку.

Складові фундаментального аналізу операцій на валютному ринку (індекс споживчих цін, індекс виробничих цін, рівень безробіття, валовий національний продукт тощо). Технічний аналіз валютного ринку.

Особливості ринку євровалют.

Література основна [36-42; 44; 45-49; 51; 54; 62]
додаткова [64; 74; 79; 82]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Функції валютного ринку (здійснення міжнародних розрахунків, регулювання валютних курсів, диверсифікація валютних резервів, страхування валютних ризиків, одержання прибутку учасниками валютного ринку, реалізація валютної політики держав і світового співтовариства).

2. Характеристика суб'єктів валютного ринку.

3. Структурні елементи валютного ринку та їх характеристика (біржовий, позабіржовий, міжбанківський; первинний, вторинний; національний, регіональний та світовий).

4. Поняття „активи валютного ринку”. Їх характеристика (грошові знаки держав, міжнародні розрахункові одиниці, світові гроші, платіжні документи (чеки, векселі, акредитиви, пластикові картки тощо), фондові цінні папери (акції, облігації тощо), монетарні метали)

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Характеристика суб'єктів валютного ринку, їх функції та особливості участі на валютному ринку. Фізичні та юридичні особи, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, комерційні банки, валютні біржі, брокерські контори, міжнародні фінансові організації, світові транснаціональні банки, центральні банки [48, 49, 52, 54, 55, 56, 59, 60, 62, 66, 67, 70, 71, 89]

Теми рефератів:

1. Принципи розподілу капіталів у світовій економіці, міжнародні фінансові потоки та механізми їх обслуговування

2. Активи валютного ринку, їх класифікація, ризикованість та прибутковість

3. Режими валютного ринку та їх різновиди. Передумови для запровадження

та успішної реалізації основних режимів валютного курсу та їх різновидів.

4. Міжнародна ринкова ціна капіталу, чинники, які впливають на неї та механізми реалізації цього впливу.

5. Центри світового (міжнародного) валютного ринку, особливості їх функціонування, перспективи та тенденції розвитку

6. Специфіка та відмінності валютного ринку від ринку грошей і фінансових інструментів, які виражені у національній валюті.

7. Сутність основних рис валютного ринку: альтернативності, свободи вибору, мотивації, ризикованості.

8. Суб'єкти валютного ринку: визначення і роль.

9. Механізм ціноутворення валютного ринку.

10. Особливості біржового валютного ринку.

11. Структура, функції та особливості світового (міжнародного), регіональних та національних валютних ринків.

Тема 3. Організаційні засади валютної політики

Поняття валютної політики, її стратегічні і тактичні цілі. Характеристика основних елементів валютної політики, вибір її пріоритетів у ринкових умовах. Інституційні засади реалізації валютної політики. Суб'єкти валютної політики. Резиденти і нерезиденти. Об'єкти валютної політики. Поняття валютного обороту і валютних цінностей.

Поняття валютного регулювання і валютного контролю. Пряме і опосередковане валютне регулювання, його вплив на суб'єктів валютних відносин. Повноваження органів валютного регулювання і валютного контролю в Україні.

Механізм проведення валютної політики у ринковій економіці. Характеристика нормативних та регулятивних заходів реалізації валютної політики держави. Поточна валютна політика, її основні цілі та форми реалізації. Довгострокова валютна політика: особливості цільового спрямування та форм реалізації.

Центральний банк як головний орган валютного регулювання у ринковій системі господарювання. Суть і функції центрального банку в ринковій економіці.

Взаємозв'язок валютної і грошово-кредитної політики центрального банку. Класифікація основних цілей грошово-кредитної і валютної політики центрального банку. Рестрикційна та експансіоністська грошово-кредитна політика.

Повноваження центрального банку як органу реалізації валютної політики. Організаційні засади, що визначають можливості центрального банку з проведення валютної політики. Повноваження Національного банку України у сфері валютного регулювання згідно чинного законодавства.

Поняття інструментів валютної політики. Характеристика основних принципів застосування інструментів валютної політики. Класифікація інструментів реалізації валютної політики.

Характеристика загальних інструментів реалізації валютної політики центрального банку. Дисконтна політика (політика облікової ставки), внутрішньо- та зовнішньоекономічні наслідки її реалізації. Політика обов'язкових резервів, її вплив на валютну сферу та граничні межі ефективності. Мінімальні обов'язкові

резерви Національного банку України. Політика відкритого ринку, її основні елементи та роль у регулюванні валютних відносин.

Спеціальні інструменти валютної політики: характеристика основних видів та об'єктів їхнього впливу. Поняття девізної політики. Механізм проведення валютних інтервенцій центрального банку. Стерилізовані і нестерилізовані інтервенції. Диверсифікація офіційних валютних резервів як спеціальний інструмент проведення валютної політики. Регулювання режиму валютного курсу. Девальвації і ревальвації національної валюти, їх наслідки для зовнішньоекономічної діяльності та внутрішнього грошового обігу. Подвійний валютний ринок. Валютні блокади як адміністративні важелі реалізації валютної політики.

Теоретичні засади вибору стратегії валютної політики: кейнсіанський і монетаристський підходи. Реалізація валютної політики у відповідності із передавальними механізмами монетарного регулювання у кейнсіанській і монетаристській теоріях. Механізм таргетування грошової маси, інфляції та валютного курсу. Теорія відкритої економіки та теорія фінансової глобалізації.

Валютна політика Національного банку України: характеристика основних етапів реалізації в умовах становлення ринкових відносин.

Література основна [7; 36-49; 54; 56; 57; 59; 60; 62]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Поняття валютної політики: цілі, характеристика основних елементів
2. Об'єкти валютної політики.
3. Поняття валютного регулювання і валютного контролю.
4. Центральний банк як головний орган валютного регулювання у ринковій системі господарювання. Повноваження центрального банку як органу реалізації валютної політики.
5. Поняття та класифікація інструментів валютної політики.
6. Теоретичні засади вибору стратегії валютної політики: кейнсіанський і монетаристський підходи.

Індивідуальні завдання для самостійної роботи.

1. Огляд нормативно-правового забезпечення, що регламентує повноваження Національного банку України у сфері валютного регулювання згідно (джерело; напрям регулювання, ключові положення).

2. Проаналізувати в чому полягає основна мета проведення валютних інтервенцій. Чи проводилися валютні інтервенції НБУ впродовж останніх 5 років. Проаналізувати їх обсяги та динаміку.

3. Охарактеризувати фактори впливу на ціну за кредити рефінансування при дисконтній політиці. Проаналізувати динаміку обсягів та ціни кредитів рефінансування за останні 5 років, вказати причини змін.

4. Дати оцінку основним джерелам коштів, що застосовуються центральним банком для проведення валютних інтервенцій. Проаналізувати обсяги валютних інтервенцій за останні 3 роки.

5. Проаналізувати чинники, які вплинули на зміну облікової ставки Національного банку України за останні 5 років. Відповідь обґрунтувати.

6. Дати оцінку діяльності основних органів, що реалізують валютну політику в Україні та порівняти їх функції.

7. Обґрунтувати яким чином і які із функцій центрального банку забезпечують реалізацію стратегічних цілей економічного розвитку.

8. Охарактеризувати, які операції центрального банку носять протилежний характер валютним інтервенціям. Оцінити результат взаємозв'язку цих інструментів.

9. Оцінити обставини за яких застосування валютних інтервенцій потребує обмежень. Відповідь обґрунтувати.

10. Проаналізувати наслідки зміни облікової ставки при рестрикційній політиці центрального банку.

11. Охарактеризувати фактори впливу на ціну за кредити рефінансування при дисконтній політиці. Проаналізувати динаміку обсягів та ціни кредитів рефінансування за останні 5 років, вказати причини змін.

12. Обґрунтувати яким чином і які із функцій центрального банку забезпечують реалізацію стратегічних цілей економічного розвитку.

13. Визначити, яка із функцій центрального банку відповідає за регулювання грошової маси в обігу. Дати її характеристику. Проаналізувати зміни грошової маси впродовж останніх 5 років, пояснити причини таких змін.

14. За якої теоретичної концепції валютної політики центральний банк має забезпечувати постійний темп приросту маси грошей в обігу, охарактеризувати її основні положення.

15. Дати оцінку основних функцій політики обов'язкових резервів. Проаналізувати зміни норми обов'язкового резервування за останні 3 роки, чим вони були обумовлені.

16. Визначити, яка взаємозалежність між темпами інфляції та ефективністю валютних інтервенцій. Відповідь обґрунтувати.

17. Проаналізувати наслідки зміни облікової ставки при рестрикційній політиці центрального банку.

18. Визначити, як повинна змінитися облікова ставка для стимулювання притоку капіталів у країну. Відповідь обґрунтувати.

19. Охарактеризувати фактори впливу на ціну за кредити рефінансування при дисконтній політиці. Проаналізувати динаміку обсягів та ціни кредитів рефінансування за останні 5 років, вказати причини змін.

20. Обґрунтувати суть та необхідність політики валютних обмежень як одного з основних елементів валютної політики держави в умовах перехідного періоду.

21. Визначити, за якого типу монетарної політики через політику відкритого ринку буде відбуватися зниження обмінного курсу національної валюти. Відповідь обґрунтувати.

Теми рефератів:

1. Особливості діяльності НБУ у порівнянні з діяльністю інших суб'єктів валютної політики.

2. Повноваження НБУ в сфері валютного контролю.
3. Суть та значення стерилізації, як форми валютної політики.
4. Аналіз здобутків та недоліків кейнсіанського напрямку валютного регулювання.
5. Обґрунтування ролі і значення центрального банку як органу валютного регулювання в ринковій економіці.
6. Основні функції центрального банку та особливості їх прояву в сучасних умовах.
7. Суть та значення девальвації (ревальвації) як інструмента валютної політики.

Індивідуальні завдання для самостійної роботи. Подаються у вигляді аналітичної записки (4-5 стор.), що має (на відміну від реферата) не тільки відбивати опрацювання базових посібників і володіння основними категоріями, а й передбачає збір аналітичної інформації, на підставі якої здійснюється доведення чи спростування базового положення. Протягом семестру за кожною темою студент може підготувати одну аналітичну записку.

2. Проаналізувати сфери суспільного виробництва, які через валютні відносини і державне регулювання забезпечують нормальні умови функціонування національної економіки.

3. Дати порівняльну характеристику валютним та міжнародним економічним відносинам.

4. Показати взаємозв'язок між цілями поточної і довгострокової валютної політики. Відповідь обґрунтувати.

5. Дати порівняльну характеристику валютної та монетарної політики. Визначити у чому полягають їх спільні риси.

6. Показати взаємозв'язок між стратегічними та тактичними цілями валютної політики на конкретному прикладі.

7. Обґрунтувати цілі, які є на сьогодні актуальними для зовнішньоекономічної політики України.

8. Обґрунтувати суть та необхідність політики валютних обмежень як одного з основних елементів валютної політики держави в умовах перехідного періоду.

9. Проаналізувати взаємозв'язок цілей поточної валютної політики із формами її реалізації.

10. Визначити, чи вірне твердження, що досягнення однієї стратегічної цілі валютної політики може суперечити одночасному досягненню іншої. Відповідь обґрунтувати.

Тема 4. Валютний курс

Економічна суть обмінного курсу та характеристика його основних видів. Функції валютного курсу.

Необхідність визначення обмінного курсу у зовнішньоекономічних відносинах. Суть номінального і реального валютного курсу.

Поняття валютно-курсової політики як основи валютної політики держави. Чинники, що визначають необхідність проведення політики обмінного курсу. Монетний паритет і паритет купівельної спроможності. Методи розрахунків

паритету: на основі співвідношень витрат виробництва; зіставлення рівня цін стандартного набору товарів та послуг; на основі визначення співвідношень ефективних виробничих витрат.

Зміст основних факторів, що впливають на величину валютного курсу (стан платіжного балансу, грошова маса, інфляція, рівень облікових та процентних ставок, ВВП та ВНП, кон'юнктурні фактори тощо). Кон'юнктурні та структурні фактори впливу на обмінний курс, можливості їх оцінки для розробки стратегії валютної політики. Наслідки девальвації та ревальвації валюти.

Види валютних котирувань (пряме і опосередковане котирування, тверде і номінальне, повне). Прямі і відносні методи котирування валют. Крос-курси валют. Купівля-продаж валют, курси продавця та покупця, маржа. Фактори, що визначають розмір маржі при котируванні (сума угоди, статус контрагента, ліквідність та кон'юнктура ринку тощо). Сторони Bid і Offer в котируванні валютних курсів. Валютна позиція. Розрахунок крос-курсу.

Форми реалізації валютно-курсової політики. Поняття режиму валютного курсу. Характеристика основних режимів курсоутворення. Фіксований і плаваючий валютні курси, їх переваги та недоліки.

Конвертованість національної валюти. Види валют за ступенем конвертованості (конвертована, неконвертована, частково конвертована). Критерії.

Визначення умов конвертованості національної валюти як необхідний елемент валютно-курсової політики. Основні теоретичні концепції регулювання обмінного курсу. Теорія паритету купівельної спроможності. Теорія паритету процентних ставок. Теорія платіжного балансу.

Валютно-курсова політика Національного банку України: генезис основних підходів за період становлення ринкових відносин. Розрахунок реального ефективного обмінного курсу.

Поняття обмінного курсу за касовими і терміновими операціями. Основи розрахунку обмінних курсів валют за касовими операціями і обмінних курсів за терміновими операціями залежно від ринкової норми відсотка на фінансових ринках у порівнюваних країнах. Різниця між обмінним курсом по касових угодах (спот-курс) та курсом по угодах на певний строк (форвардний курс). Розрахунок премії та дисконту за форвардним курсом: зміст, порядок обчислення.

Вплив курсу національної валюти на участь країни в міжнародних економічних відносинах. Державне регулювання валютного курсу.

Офіційний курс національної валюти, його визначення і використання. Політика щодо конвертованості національної валюти.

Література основна [10; 36-42; 44; 45; 47-51; 59; 62]

додаткова [64; 71; 74; 79; 82]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Теорія паритету купівельної спроможності:

а) метод розрахунків PPP, оснований на визначенні співвідношень витрат виробництва;

б) зіставлення рівня цін стандартного набору (за споживчим кошиком) товарів та послуг;

в) метод розрахунків PPP на основі визначення співвідношень ефективних виробничих витрат.

2. Фактори, що впливають на валютний курс (стан платіжного балансу, грошова маса, інфляція, рівень облікових та процентних ставок, ВВП та ВНП, кон'юнктурні фактори тощо).

3. Характеристики видів та режимів валютного курсу.

4. Види валют за ступенем конвертованості (конвертована, неконвертована, частково конвертована). Критерії.

5. Валютне котирування (пряме і опосередковане котирування, тверде і номінальне, повне).

6. Фактори, що визначають розмір маржі при котируванні (сума угоди, статус контрагента, ліквідність та кон'юнктура ринку тощо).

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Вплив курсу національної валюти на участь країни в міжнародних економічних відносинах. Як на курс національної валюти впливає дефіцит платіжного балансу?

2. Державне регулювання валютного курсу. Форми валютної політики та інструменти (валютна інтервенція, валютний коридор, диверсифікація валютних резервів, девальвація, ревальвація), що використовуються з боку держави.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Види валют за ступенем конвертованості (конвертована, неконвертована, частково конвертована). Критерії.

2. Валютна позиція: відкрита та закрита, довга й коротка.

Теми рефератів:

1. Теорія паритетів купівельної спроможності, її особливості та можливості практичного застосування.

2. Валютний паритет. Методи визначення паритету купівельної спроможності.

3. Чинники, що визначають динаміку валютних курсів. Механізми впливу на валютний курс.

4. Заходи впливу на валютний курс держави та окремих суб'єктів валютних ринків, механізми їх реалізації

5. Складові валютної політики держави та їх взаємозв'язок з монетарною (грошово-кредитною) та фіскальною (податково-бюджетною) політиками

Тема 5. Валютні операції'

Механізм ціноутворення на валютному ринку. Вплив попиту та пропозиції на ціни валютних цінностей. Формула міжнародної ринкової ціни грошового капіталу: реальна ставка, інфляційна надбавка, надбавки за ризик несплати, надбавка за ризик, пов'язаний з терміном боргових зобов'язань, урахування ступеню ліквідності.

Класифікація валютних операцій (за терміном здійснення платежу; за механізмом здійснення операцій; за цільовим призначенням (операції з метою

одержання валюти для здійснення платежів за міжнародними розрахунками; операції з метою страхування від валютного ризику; операції з метою одержання прибутку); за формою здійснення.

Валютні угоди з негайною поставкою: особливості, розрахунки та умови застосування операцій типу “спот” та їх різновидів. Форвардні валютні угоди: сутність, методика обчислення курсу “форвард”, основні параметри, розрахунки та умови застосування. Ф'ючерсні валютні угоди: сутність, розрахунки та умови застосування. Опціонні валютні угоди: види, розрахунки та умови застосування.

Особливості визначення валютних курсів за окремими групами валютних операцій. Особливості ціноутворення різних видів контрактів. Страхові витрати (hedging costs).

Депозитні операції. Сторони Bid і Offer і розмір маржі в котируванні процентних ставок. Ставка LIBOR Депозитна позиція і процентний арбітраж. Валютні арбітражні операції. Дні укладення угод, дата валютування та дата закінчення. Дисконтний ринок. Ринок євровалют.

Класичний (фундаментальний) та технічний аналіз. Складові фундаментального аналізу операцій на валютному ринку (індекс споживчих цін, індекс виробничих цін, рівень безробіття, валовий національний продукт тощо). Тренд та його характеристики. Розриви (GAPF). Побудова графіків. Технічний аналіз. Теорія Доу. Фактори ринків: обсяги операцій, відкриті угоди (open interest). Технічні індикатори

Література основна [36-38; 40-42; 44; 45; 48; 53-55; 58; 59; 61; 62]

додаткова [64; 74; 79; 82]

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Надайте характеристику наступним видам валютних операцій:

а) валютні угоди з негайною поставкою (касові, спот): сутність, особливості та умови застосування;

б) ф'ючерсні угоди: особливості, розрахунки за ф'ючерсними контрактами, розрахункова палата, поняття і види маржі при торгівлі ф'ючерсними контрактами, види ордерів, стандартність умов ф'ючерсного контракту. Ф'ючерсна ціна та її складові. Базис та зміни ціни.

в) опціонні угоди: сутність валютного опціону, ціна опціону, сторони опціонного контракту, організація опціонної торгівлі, стратегія здійснення опціонної угоди.

г) форвардні угоди: сутність, методика розрахунку курсу форвард; умови застосування, премія та дисконт;

д) операції своп (сутність, види свопів, процентні свопи, умови використання та організація операцій).

2. Складові фундаментального аналізу операцій на валютному ринку (індекс споживчих цін, індекс виробничих цін, рівень безробіття, валовий національний продукт тощо).

3. Особливості функціонування ринку FOREX. Специфічні характеристики маржинальної торгівлі.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Поточні конверсійні операції.
2. Депозитні операції на валютному ринку.
3. Валютні арбітражні операції.
4. На основі вивченого матеріалу складіть схему видів та підвидів валютних операцій.

Теми рефератів:

1. Сутність та класифікація валютних операцій банків.
2. Організація міжнародних валютних операцій комерційних банків.
3. Конверсійні валютні операції банків.
4. Операції із залучення та розміщення валютних операцій.
5. Валютні угоди з негайною поставкою: сутність, особливості, розрахунки та умови застосування операцій типу “спот” та їх різновидів.
6. Форвардні валютні угоди: сутність, методика обчислення курсу “форвард”, основні параметри, особливості, розрахунки та умови застосування
7. Валютний арбітраж: види, особливості реалізації та оцінка обсягів прибутків та збитків
8. Ф’ючерсні валютні угоди: сутність, розрахунки та умови застосування
9. Опціонні валютні угоди: види, сутність, розрахунки та умови застосування
10. Поняття і види маржі при торгівлі ф’ючерсними контрактами.
11. Різниця між обмінним курсом по касових угодах (спот-курс) та курсом по угодах на певний строк (форвардний курс). Розрахунок премії та дисконту за форвардним курсом: зміст, порядок обчислення.
12. Методи технічного аналізу валютного ринку.
13. Методи фундаментального аналізу валютного ринку.

Тема 6. Валютний ризик та страхування

Зміст валютних ризиків та їх класифікація. Типи валютного ризику: ризик валютних операцій, ризик перерахунків, конкурентно-валютний ризик у зовнішньоекономічній діяльності.

Система управління валютним ризиком. Характеристика етапів управління валютним ризиком: аналіз ринку і прогнозування валютних курсів, оцінка валютного ризику, методи і механізми запобігання наслідків ризиків. Характеристика методів валютного страхування: обліково-статистичні інструменти підприємств по управлінню валютним ризиком; здійснення комерційних операцій на основі термінових угод форвардного типу, надання гарантій, застосування валютних опціонів, методи страхування з використанням валютних свопів, застосування розрахунків у колективних одиницях тощо. Рівні страхування валютних ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: транснаціональний (регіональний), державний, міжфірмовий.

Заходи страхування валютних ризиків: банківські, біржові, комерційні. Рівні страхування валютних ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: транснаціональний (регіональний), державний, міжфірмовий. Методи валютного страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Зміст золотовалютних резервів. Особливості використання їх для державного регулювання валютного ринку, стану національної грошової одиниці. Валютна структура золотовалютного резерву. Номінальна та реальна вартість золотовалютних резервів. Підходи до визначення валютної структури резервів: трансакційний, портфельний, обережний.

Література основна [36-41; 44; 45; 48; 50; 51; 53; 55; 58; 61]

додаткова [64; 75; 79; 82]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Зміст валютних ризиків та їх класифікація.
2. Характеристика етапів управління валютним ризиком: аналіз ринку і прогнозування валютних курсів, оцінка валютного ризику, методи і механізми запобігання наслідків ризиків.
3. Характеристика методів валютного страхування: обліково-статистичні інструменти підприємств по управлінню валютним ризиком; здійснення комерційних операцій на основі термінових угод форвардного типу, надання гарантій, застосування валютних опціонів, методи страхування з використанням валютних свопів, застосування розрахунків у колективних одиницях тощо.
4. Зміст золотовалютних резервів.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Зміст золотовалютних резервів. Особливості використання їх для державного регулювання валютного ринку, стану національної грошової одиниці.

Індивідуальні завдання для самостійної роботи.

1. Обґрунтувати значення для центрального банку процесу диверсифікації валютних резервів. Проаналізувати ступінь диверсифікації валютних резервів НБУ.
2. Проаналізувати фактори, які впливають на рівень золотовалютних резервів у розвинутих та перехідних економіках. Проаналізувати динаміку офіційних золотовалютних резервів НБУ за останні 3 роки.
3. Обґрунтувати роль та значення офіційних золотовалютних резервів країни. Проаналізувати їх зміну впродовж останніх п'яти років.
4. Проаналізувати динаміку золотовалютних резервів України за останні 5 років та визначити як позначається зміна золотовалютних резервів на внутрішньому грошовому обігу.
5. Обґрунтувати необхідність управління центральним банком офіційними золотовалютними резервами країни. Проаналізувати чи дотримується НБУ оптимальної структури золотовалютних резервів.
6. Розглянути динаміку зовнішнього боргу країни за останні 5 років. Проаналізувати необхідність оптимізації розміру золотовалютних резервів країни відповідно до обсягів зовнішнього боргу та імпорتنих операцій.
7. Проаналізувати необхідність оптимізації розміру золотовалютних резервів країни відповідно до обсягів зовнішнього боргу та імпорتنих операцій. Проаналізувати динаміку обсягів зовнішнього боргу України за останні 5 років, вказати причини.

8. Показати взаємозалежність таких інструментів центрального банку як девізна політика та диверсифікація валютних резервів. Чи дотримується принципу диверсифікації валютних резервів НБУ, проаналізувати динаміку золотовалютних резервів України за останні 5 років.

Теми рефератів:

1. Застосування колективних грошових одиниць при міжнародних розрахунках як засіб ефективного страхування валютних ризиків.

2. Застосування термінових валютних угод форвардного типу як засіб страхування валютного ризику.

3. Використання форвардного ринку з метою страхування майбутньої операції, пов'язаної з іноземною валютою.

4. Сутність обліково-статистичних інструментів підприємств щодо управління валютними ризиками.

5. Класифікація валютних ризиків.

6. Характеристика основних етапів управління валютним ризиком.

7. Методи аналізу валютного ринку і прогнозування валютного курсу.

8. Хеджування обмінного курсу при угоді з іноземною валютою.

9. Методи валютного страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

10. Способи страхування експортних кредитів.

11. Застосування термінових валютних угод форвардного типу як засіб страхування валютного ризику.

12. Використання форвардного ринку з метою страхування майбутньої операції, пов'язаної з іноземною валютою.

13. Сутність обліково-статистичних інструментів підприємств щодо управління валютними ризиками.

14. Роль золота у структурі офіційних валютних резервів.

15. Валютні цінності, їх види у складі офіційних золотовалютних резервів країни.

16. Критерії оцінки оптимальної величини резервів. Якісні і кількісні параметри резервів

Тема 7. Міжнародні фінансові організації'

Загальна характеристика міжнародних фінансових організацій. Організації системи ООН. Регіональні банки розвитку. Банк міжнародних розрахунків. Паризький і Лондонський клуби. Міжнародний валютний фонд. Держави-члени Фонду та їх квоти. Органи управління; джерела формування ресурсів Фонду та їх використання. Група Світового банку. Валютно-кредитні та фінансові організації європейських країн. Європейський банк реконструкції та розвитку.

Участь України в міжнародних фінансових організаціях. Діяльність міжнародних фінансових організацій в Україні. Ефективність міжнародної фінансової допомоги розвитку України.

*Література основна [40; 42; 49; 52]
додаткова [70; 78; 80]*

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Характеристика організацій Групи Світового банку:

- а) Міжнародний банк реконструкції і розвитку;
- б) Міжнародна асоціація розвитку;
- в) Міжнародна фінансова корпорація;
- г) Багатостороннє: інвестиційно-гарантійне агентство.

2. Характеристика діяльності Європейського банку реконструкцій та розвитку.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Діяльність міжнародних фінансових організацій в Україні. Особливості, вплив, позитивні та негативні наслідки.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Система організацій в структурі ООН, що здійснюють формування засад фінансово-кредитних, торговельних взаємовідносин країн-учасниць. Особливості діяльності та характер впливу на країн-учасниць.

2. Характеристика міжнародних фінансових організацій, їх функції та принципи діяльності, забезпечення фінансовими ресурсами та роль у розвитку світових економічних процесів. [48, 54, 56, 59, 63, 70, 71, 74, 76, 77, 80, 87-89]

Теми рефератів

1. Міжнародний валютний фонд держави – члени фонду, їх квоти, органи управління Фонду, джерела створення його ресурсів та їх використання, типи позик Фонду, умови їх надання та одержувачі.

2. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (Світовий банк), держави-члени Світового банку, джерела створення ресурсів та їх використання, типи позик Світового банку, умови їх надання та одержувачі.

3. Діяльність Європейського банку реконструкцій та розвитку.

4. Участь України в міжнародних фінансових організаціях, перспективи розвитку.

Тестове завдання до модуля 1

1. Ставка *BID* – це:

а) ставка, за якою банк здійснює котирування, залучаючи кошти в депозит;
б) ставка, за якою банк здійснює котирування, пропонуючи кошти до розміщення.

2. *Сукупність короткострокових операцій по розміщенню вільних грошових залишків, а також по залученню відсутніх коштів в іноземних валютах на різноманітні терміни під визначений відсоток, що обслуговують короткострокову ліквідність і дають можливість отримання прибутку – це _____.*

3. Валютний курс – це:

а) ціна, яка сплачується у власній валюті за одиницю іноземної валюти;
б) курсове співвідношення при перерахунку цін та грошових сум з однієї валюти в іншу;

в) курс, при якому попит і пропозиція валюти збігаються.

4. Коли ціна англійського фунта стерлінгів, виражена в доларах США, знижується, кажуть, що:

а) фунт знецінюється по відношенню до долара;

б) долар знецінюється по відношенню до фунта стерлінгів.

5. На практиці при укладанні поточних та термінових валютних угод курси обміну визначаються:

а) прайс-тейкерами;

б) маркет-мейкерами;

в) маркет-юзерами.

6. Метою арбітражних операцій є:

а) страхування валютних ризиків;

б) отримання прибутку за рахунок різниці у валютних курсах;

в) підтримка валютного курсу національної грошової одиниці.

7. Довга відкрита валютна позиція виникає тоді, коли:

а) зобов'язання перевищує вимоги;

б) вимоги перевищують зобов'язання.

8. Підвищення відсоткових ставок у країні приводить до:

а) інфляції;

б) залучення іноземного капіталу і подорожчання національної валюти;

в) відтоку вітчизняного та іноземного капіталу і знецінення національної грошової одиниці;

г) зростання експорту;

д) зростання імпорту.

9. Скорочення резервів держави призводить:

а) до ревальвації національної валюти;

б) до девальвації національної валюти;

в) ніяких змін курсу національної валюти не відбувається.

10. Втручання центрального банку країни в операції на відкритому валютному ринку з метою впливу на курс національної грошової одиниці через купівлю або продаж іноземної валюти, - це _____ .

11. Ставка OFFER – це:

а) ставка, за якою банк здійснює котирування, залучаючи кошти в депозит;

б) ставка, за якою банк здійснює котирування, пропонуючи кошти до розміщення.

12. Угоди агентів валютного ринку по обміну обговорених сум грошової одиниці однієї країни на валюту іншої країни по узгодженому курсу на визначену дату – це _____ ..

13. Валюта – це:

- а) гроші іноземних держав та їхні золотовалютні резерви;
- б) грошові знаки іноземних держав та інші кредитні документи, які визначаються в іноземних грошових одиницях та використовуються у міжнародних розрахунках;
- в) офіційні запаси іноземних грошей у центральному банку та фінансових організаціях країни.

14. Вільно плаваючі валютні курси визначаються тільки попитом та пропозицією на відповідні валюти:

- а) так;
- б) ні.

15. Зростання курсу національної валюти сприяє:

- а) збільшенню обсягів імпорту та зменшенню обсягів експорту;
- б) збільшенню обсягів експорту та зменшенню обсягів імпорту;
- в) дефіциту платіжного балансу країни;
- г) скороченню золотовалютних резервів держави;
- д) збільшенню золотовалютних резервів держави.

16. “Аутрайт” – це різновид:

- а) операції “спот”;
- б) операції “форвард”;
- в) операції “своп”;
- г) ф’ючерсних угод;
- д) угод з опціонами.

17. Коротка відкрита валютна позиція виникає тоді, коли:

- а) зобов’язання перевищує вимоги;
- б) вимоги перевищують зобов’язання.

18. Дефіцит платіжного балансу країни призводить до:

- а) подорожчання національної валюти;
- б) знецінення національної грошової одиниці;
- в) ніяких змін не відбувається.

19. Співвідношення між двома або кількома валютами за їх купівельною спроможністю відносно певного набору товарів і послуг – це _____ .

20. Банк встановлює котировку: USD/UHR = 23,3820-23,3830. Маржа в цьому випадку становить:

- а) 20 пунктів (піпів);
- б) 10 пунктів (піпів);
- в) 0,0010 пунктів (піпів);
- г) 0,0020 пунктів (піпів);
- д) 0 пунктів (піпів).

21. Валютні інтервенції на валютному ринку можуть здійснювати:

- а) комерційні банки;
- б) валютні біржі;

- в) промислові підприємства;
- г) Центральний банк країни;
- д) уряд країни.

22. $EUR/CAD = 4,00$; $USD/CAD = 2,20$. Крос-курс EUR/USD

становитиме:

- а) 1,82;
- б) 0,55;
- в) 1,58;
- г) 1,67;
- д) 1,80.

23. **ЛИБОР (LIBOR) – це:**

- а) середня міжбанківська відсоткова ставка за депозитами на Лондонському міжбанківському ринку;
- б) середня міжбанківська відсоткова ставка за кредитами на Лондонському міжбанківському ринку;

24. **Перегляд валютного кошика SDR здійснюється один раз на:**

- а) 10 років;
- б) 7 років;
- в) 5 років;
- г) 1 рік.

25. **Валютні цінності - це:**

- а) офіційні запаси іноземної валюти в центральних банках та інших фінансово-кредитних установах;
- б) гроші іноземних держав та їхні золотовалютні резерви;
- в) цінності, відносно яких валютним законодавством країни встановлені певні обмеження щодо режиму обігу на території цієї держави.

26. **У світовій практиці страхування валютних ризиків називають:**

- а) таргетуванням;
- б) хеджуванням;
- в) конверсійним арбітражем;
- г) фіксингом;
- д) флоатінгом.

27. **Після відміни доларового стандарту долар США продовжує виконувати роль світових грошей:**

- а) так;
- б) ні;
- в) частково.

28. **Є такі загальні методи визначення паритету купівельної спроможності (PPP):**

- а) з урахуванням продуктивності праці та заробітної плати;
- б) з урахуванням зовнішнього боргу;
- в) з урахуванням рівня цін;
- г) з урахуванням виробничих затрат;

- д) з урахуванням золотовалютних резервів;
- е) з урахуванням усіх наведених критеріїв.

29. Якщо валютний курс національної валюти підвищується., то:

- а) вітчизняні товари за кордоном коштуватимуть дорожче, а іноземні у нас – дешевше;
- б) іноземні товари коштуватимуть у нас дорожче, а вітчизняні товари за кордоном – дешевше.

30. Валюта з високою відсотковою ставкою на форвардному ринку продаватиметься по відношенню до валюти з низькою відсотковою ставкою:

- а) з премією;
- б) без змін;
- в) з дисконтом.

31. Метою арбітражних операцій є:

- а) страхування валютних ризиків;
- б) отримання прибутку за рахунок різниці у валютних курсах;
- в) підтримка національної грошової одиниці.

35. Банк оголосив наступне котирування валют: USD / CZK = 5,0150 – 5,0450; EURO / CZK = 9,8250 – 9,8650. Крос-курс купівлі-продажу EURO / USD становитиме:

- а) 0,5114 - 0,7348;
- б) 0,5083 – 0,5135;
- в) 1,9554 - 1,9591;
- г) 1,9475 – 1,9670.

36. Банк оголосив наступне котирування валют: USD / CZK = 5,0150 – 5,0450; GBP/ CZK = 9,2550 – 9,5850. Крос-курс купівлі-продажу USD/ GBP становитиме:

- а) 0,5419 – 0,5263;
- б) 0,5232 – 0,5451;
- в) 1,8455 – 1,8999;
- г) 1,8345 – 1, 9113.

37. Валютний курс, що визначається на основі індексів і використовується для вимірювання середньозваженої ціни іноземної валюти, відображену через національну, це:

- а) ефективний валютний курс;
- б) номінальний двосторонній валютний курс;
- в) паритет купівельної спроможності.

38. Чи є цінні папери, що мають номінал, відображений у валюті держави-емітента цього паперу, валютними цінностями при виході в обіг за межі національної економіки:

- а) так, є безумовними валютними цінностями;
- б) так, є умовними валютними цінностями;

в) не є валютними цінностями.

39. Котирування при якому за одиницю приймається національна грошова одиниця, курс якої відображається в певній кількості іноземної валюти, є:

- а) прямим;
- б) непрямим.

40. Банк А придбав на умовах на спот USD 1000000 й продав ту ж суму на умовах форвард банку Б, при цьому банком А було здійснено операцію:

- а) депорт;
- б) репорт;
- в) аутрайт;
- г) своп;
- д) спот.

41. Поточний курс EURO/USD =1,3460 -1,3465. Форвардна маржа становить: 150-130. Курс «аутрайт» становитиме:

- а) 1,3610 – 1,3593;
- б) 1,3480 – 1,3485;
- в) 1,3440 -1,3445;
- г) 1,3310 - 1,3335.

42. Валютна операція, що базується на різниці відсоткових ставок на різних ринках, яка полягає в отриманні кредиту на ринку з нищими відсотковими ставками в водночас з розміщенням рівного капіталу на ринку з вищими процентними ставками, є операцією:

- а) депорт;
- б) репорт;
- в) депозитною;
- г) арбітражною;
- д) аутрайт.

43. Операція, що використовуються банками для забезпечення міжнародних розрахунків, диверсифікації валютних резервів, для кредитування клієнтів, для страхування ризиків несприятливої зміни відсоткових ставок, що полягає в продажу банком іноземної валюти на умовах негайної поставки, водночас з придбанням тієї ж валюти на основі строкової угоди (контругоди), це операція:

- а) депорт;
- б) депозитна;
- в) форвардна;
- г) арбітражна;
- д) своп;
- е) аутрайт;

44. Поточні конверсійні операції на умовах спот здійснюються:

а) з датою валютування на 2-ий робочий день, враховуючи день підписання угоди;

б) з датою валютування на 2-ий робочий день, не враховуючи день підписання угоди;

в) з датою валютування в термін понад 2 робочі дні з моменту підписання угоди;

г) з датою валютування в день заключення угоди.

45. Спот-курс GBP/ USD=1,6122-1,6127. Німецький банк планує придбати 10 млн. дол. США у учасника валютного ринку в обмін на фунти стерлінгів. Яку ціну котирує учасник валютного ринку? Скільки має сплатити банк?

а) 1,6127; GBP 6202704,4;

б) 1,6122; GBP 6202704,4.

46. Комбінація двох протилежних конверсійних операцій з різними датами валютування, є операцією:

а) депорт;

б) репорт;

в) аутрайт;

г) своп;

д) спот;

е) депозитною.

47. Валютний опціон – це договірне зобов'язання:

а) для покупця і продавця купити або продати певну кількість однієї валюти в обмін на іншу;

б) що дає право (для покупця) і зобов'язання (для продавця) купити або продати певну кількість однієї валюти в обмін на іншу за фіксованим у момент укладання угоди курсом на узгоджену дату;

в) договір про купівлю – продаж валюти на узгоджену дату за курсом, зафіксованим у момент укладання угоди.

48. Дайте оцінку валютної позиції банку, якщо зобов'язання банку 30 тис. дол., а вимоги 25 тис. дол.:

а) позиція відкрита;

б) позиція довга;

в) позиція закрита;

г) позиція коротка.

49. При непрямому котируванні валют:

а) розраховується середнє арифметичне між курсом продавця і покупця;

б) одиниця іноземної валюти прирівнюється до певної кількості національної;

в) визначається скільки одиниць іноземної валюти рівні одиниці національної.

50. Дата валютування - це:

а) дата постачання коштів на рахунок контрагента;

- б) дата укладання угоди;
- в) фіксація курсу національної одиниці в іноземній валюті на певний момент.

51. Угода, за якої здійснюється продаж іноземної валюти на умовах „spot” одночасно з придбання тієї ж кількості валюти на умовах форвард, це операція:

- а) депорт;
- б) репорт;
- в) аутрайт;
- г) своп;
- д) спот;
- е) депозитна.

52. Вільно конвертована валюта – це:

- а) валюта країни, де не існує валютних обмежень;
- б) валюта країни, де не існує валютних обмежень для резидентів;
- в) валюта країни, де не існує жодних валютних обмежень як на поточні комерційні операції, так і на операції, пов'язані з рухом капіталів.

53. Частково конвертовані валюти – це:

- а) валюти тих країн, де існують валютні обмеження на певні валютні операції або тільки для нерезидентів;
- б) валюти країн, де існують валютні обмеження для резидентів;
- в) валюти країн, де не існують валютні обмеження для нерезидентів на поточні операції.

54. Неконвертованими валютами є:

- а) валюти, що повністю зберегли валютні обмеження на всі валютні операції як для резидентів, так і для нерезидентів;
- б) валюти, що повністю зберегли валютні обмеження на всі валютні операції тільки для нерезидентів;
- в) валюти, що повністю зберегли валютні обмеження на всі валютні операції тільки для нерезидентів.

55. Крос – курс - це:

- а) співвідношення між двома валютами, яке визначено через їх курс до третьої валюти;
- б) різниця між курсами продавця та покупця;
- в) курс, згідно з яким банк продає валюту.

56. Виберіть правильне визначення термінової угоди:

- а) конверсійні угоди з поставкою обумовленої суми іноземної валюти у визначений строк після укладання угоди за курсом, зафіксованим на момент її укладання;
- б) конверсійна форвардна операція з обумовленням нефіксованої дати поставки валюти;
- в) одинична конверсійна форвардна операція з обумовленням наявності визначеної дати валютування;
- г) комбінація двох протилежних конверсійних операцій.

57. Валютний диллер відносно форвардного курсу GBP/ USD по угоді на три місяця отримав інформацію про форвардну маржу: 200-180. Визначте, котирування здійснюється з премією чи з дисконтом; за якою валютою відсоткові ставки вищі, а за якою нижчі:

- а) з премією; за фунт - вище, за долар - нижче;
- б) з премією; за фунт - нижче, за долар - вище;
- в) з дисконтом; за фунт – вище; за долар – нижче;
- г) з дисконтом; за фунт – нижче, за долар – вище.

58. Стан рахунку, за якого всі відкриті позиції примусово закриваються дилінговим центром по поточних котируваннях, виникає коли:

- а) стан показника рахунку більше 10%;
- б) стан показника рахунку менше 10%;
- в) стан показника рахунку менше 50%;
- г) стан показника рахунку більше 50%.

59. Монетарні метали – це:

- а) золото;
- б) ювелірні вироби;
- в) метали іридієво – платинової групи;
- г) побудові вироби із золота;
- д) золотий брухт.

60. При здійсненні операцій на ринку FOREX при кредитному плечі 1:200, при здійсненні угоди на 200 тис. дол., розмір застави становитиме:

- а) 1 тис. дол.;
- б) 2 тис. дол.;
- в) 4 тис. дол.

61. При котирування EURO/USD = 0,9561 і кредитному плечі 1:200, вартість одного пункту становитиме :

- а) USD 20,92 ;
- б) EURO 20,92;
- в) USD 1,91 ;
- г) EURO 1,91.

62. Аналіз економічного стану країни походження валюти, політичних подій, є:

- а) фундаментальним;
- б) технічним.

63. Кредитний механізм, що застосовується при здійсненні спекулятивних угод на валютному ринку з використанням заставної суми, є:

- а) страхуванням;
- б) овердрафтом;
- в) маржинальною торгівлею;
- г) акцептним кредитом.

64. Втручання Центрального банку в операції на валютному ринку з метою впливу в заданому напрямі на курс національної валюти шляхом купівлі-продажу іноземної валюти, це:

- а) диверсифікація валютних резервів;
- б) валютні інтервенції;
- в) валютні обмеження.

65. Система економічних, юридичних та організаційних заходів, які регламентують операції з національною та іноземною валютами, золотом та іншими валютними цінностями, це:

- а) диверсифікація валютних резервів;
- б) валютні інтервенції;
- в) валютні обмеження.

66. Система регулювання валютного курсу через придбання та продаж державними органами іноземної валюти за допомогою валютної інтервенції та валютних обмежень, це:

- а) девізна валютна політика;
- б) довгострокова валютна політика;
- в) поточна валютна політика;
- г) дисконтна валютна політика.

67. При аналізі на підставі показника норми обслуговування державного боргу, рівень платоспроможності країни оцінюється як недостатній, якщо показник дорівнює:

- а) менше 20%;
- б) менше 50%;
- в) більше 20%;
- г) більше 30%.

68. Диверсифікація валютних резервів є інструментом:

- а) дисконтної валютної політики;
- б) девізної валютної політики;
- в) структурної валютної політики.

69. Зниження вартості валюти, що виникає внаслідок цілеспрямованої політики уряду, є:

- а) девальвацією;
- б) ревальвацією;
- в) знеціненням валюти;
- г) подорожчанням валюти.

70. Сукупність економічних, правових та організаційних заходів та форм, що використовують державні установи, центральні банки, міжнародні валютно-кредитні організації та фінансові установи, це:

- а) валютне регулювання;
- б) валютний контроль;
- в) валютна політика;
- г) валютна інтервенція.

71. Рівень міжнародної ліквідності країни вважається задовільним, якщо показник офіційних резервів дорівнює:

- а) менше 20% вартості річного товарного імпорту;
- б) менше 50% вартості річного товарного імпорту;
- в) більше 50% вартості річного товарного імпорту;

г) більше 30% вартості річного товарного імпорту.

72. Регламентация державою міжнародних розрахунків і порядку проведення валютних операцій, це:

- а) валютне регулювання;
- б) валютний контроль;
- в) валютна політика;
- г) валютна інтервенція.

73. Зниження вартості національної валюти відносно іноземних під тиском попиту та пропозиції на валютному ринку, є:

- а) девальвацією;
- б) ревальвацією;
- в) знеціненням валюти;
- г) подорожчанням валюти.

74. Сукупність заходів, спрямованих на щоденне, оперативне регулювання валютного курсу, валютних операцій, діяльність валютного ринку та ринку золота, це:

- а) девізна валютна політика;
- б) довгострокова валютна політика;
- в) поточна валютна політика;
- г) дисконтна валютна політика.

75. Співвідношення золотовалютних резервів Центрального банку країни до загальної суми річного товарного експорту відбиває такий показник як:

- а) норма обслуговування державного боргу;
- б) загального стану міжнародної ліквідності.

76. Органами валютного контролю в Україні визначено:

- а) Національний банк України;
- б) Уповноважені банки;
- в) Державну податкову адміністрацію України;
- г) Кабінет Міністрів України;
- д) Державний митний комітет України;
- е) Верховну Раду України;
- ж) Адміністрацію президента України;
- з) Міністерство зв'язку України;
- и) усі названі вище органи.

77. Головним органом валютного регулювання України, що виконує функції формування на підставі загальної економічної позиції політики держави принципів і стратегії валютного регулювання, ліцензування діяльності з валютними цінностями, розробки і впровадження системи курсоутворення та здійснення контролю за виконанням правил валютних операцій, є:

- а) Верховна Рада України;
- б) Національний банк України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Комерційні банки України;

д) Конституційний Суд України.

78. Конверсійна угода типу „ТОД”:

а) це операція з датою валютування в день укладення угоди;

б) це операція з датою валютування на наступний за днем укладення угоди робочий день;

в) це операція з датою валютування на другий за днем укладення угоди робочий банківський день;

г) це операція з датою валютування більше, ніж на 2 робочих банківських дні.

79. Валютна політика держави, спрямована на визначення порядку встановлення та особливостей регулювання курсу національної валюти стосовно валют інших країн – це (виберіть правильний варіант відповіді):

а) монетарна політика;

б) рестрикційна політика;

в) експансіоністська політика;

г) валютно-курсова політика;

д) девізна політика;

е) дисконтна політика;

є) політика обов'язкових резервів.

80. Елементами валютної політики є (виберіть правильні варіанти відповідей):

а) регулювання валютного курсу;

б) валютні інтервенції;

в) управління платіжним балансом країни;

г) валютні обмеження, тобто регламентація валютних операцій;

д) дисконтна політика;

е) управління офіційними золотовалютними резервами країни;

є) суб'єкти валютної політики;

ж) міжнародне співробітництво у сфері валютних відносин;

з) об'єкти валютної політики;

и) валютний оборот.

81. Сукупність заходів щодо практичної реалізації центральним банком державної валютної політики через вплив на усі валютні операції, що здійснюються на території країни – це:

а) інструменти валютної політики;

б) загальні інструменти валютної політики;

в) спеціальні інструменти валютної політики;

г) валютне регулювання;

д) валютний ринок;

е) девізна політика;

є) валютні обмеження.

82. Політика, спрямована на обмеження грошової маси і зростання курсу національної валюти – це:

а) валютна політика;

- б) монетарна політика;
- в) рестрикційна політика;
- г) експансіоністська політика;
- д) валютно-курсова політика;
- е) девізна політика;
- є) дисконтна політика;
- ж) політика обов'язкових резервів.

83. Що з перерахованого нижче є загальними інструментами валютної політики:

- а) девізна політика;
- б) дисконтна політика;
- в) диверсифікація валютних резервів;
- г) управління режимом валютного курсу;
- д) політика обов'язкових резервів;
- е) девальвації і ревальвації;
- є) подвійний валютний ринок;
- ж) політика відкритого ринку;
- з) валютні обмеження;
- и) валютні інтервенції.

84. Спеціальними інструментами валютної політики є:

- а) девізна політика;
- б) дисконтна політика;
- в) диверсифікація валютних резервів;
- г) управління режимом валютного курсу;
- д) політика обов'язкових резервів;
- е) девальвації і ревальвації;
- є) подвійний валютний ринок;
- ж) політика відкритого ринку;
- з) валютні обмеження;
- и) валютні інтервенції.

85. Основними цілями поточної валютної політики є:

- а) підтримання рівноваги платіжного балансу;
- б) поглиблення міжнародного економічного співробітництва;
- в) створення сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності;
- г) уникнення чи ефективного подолання наслідків валютних криз.

86. Основними цілями довгострокової валютної політики є:

- а) підтримання рівноваги платіжного балансу;
- б) поглиблення міжнародного економічного співробітництва;
- в) створення сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності;
- г) уникнення чи ефективного подолання наслідків валютних криз.

87. Учасники економічних процесів, які реалізують державний вплив на валютні відносини, а також ті економічні агенти, на діяльність яких

поширюється даний вплив – це:

- а) об'єкти валютної політики;
- в) суб'єкти валютної політики;
- г) елементи валютної політики;
- д) інструменти валютної політики;
- е) інститути валютної політики.

88. Положенням якої з наведених нижче теорій є необхідність активного державного регулювання платіжного балансу країни :

- а) теорія фінансової глобалізації;
- б) теорія відкритої економіки;
- в) кейнсіанська теорія;
- г) монетаристська теорія.

89. Девізну політику на внутрішньому валютному ринку країни можуть проводити:

- а) центральний банк;
- б) міжбанківська валютна біржа;
- в) міністерство фінансів;
- г) комерційні банки;
- д) господарюючі суб'єкти – резиденти.

90. Система регулювання валютного курсу через придбання та продаж державними органами іноземної валюти за допомогою валютної інтервенції та валютних обмежень, це:

- а) девізна валютна політика;
- б) довгострокова валютна політика;
- в) поточна валютна політика;
- г) дисконтна валютна політика.

Змістовий модуль II. Валютне регулювання в Україні

Тема 8. Організація торгівлі іноземною валютою і міжнародні розрахунки

Функції комерційних банків як уповноважених суб'єктів валютного ринку (посередництво у валютних конверсіях; посередництво у русі валютних капіталів; посередництво у міжнародних розрахунках). Ліцензування валютних операцій в Україні. Об'єкти та порядок надання ліцензій. Генеральні та індивідуальні ліцензії.

Порядок відкриття та ведення валютних рахунків. Рахунки резидентів і нерезидентів України. Види рахунків (поточні; розподільчі (транзитні); депозитні). Організація кореспондентських відносин банків.

Структура міжбанківського валютного ринку (позабіржовий та біржовий). Організація торгів на валютних біржах. Ринок готівкової іноземної валюти. Пункти обміну іноземної валюти для населення. Операції з купівлі-продажу безготівкових валют. Конверсійні операції з іноземною валютою.

Валюта міжнародних розрахунків. Класифікація іноземних валют. Порядок використання іноземної валюти як засобу платежу на території України. Причини

обмеження використання іноземної валюти як засобу платежу на території України.

Порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України. Зовнішньоторговельні контракти та їх форми. Валютно-фінансові умови зовнішньоекономічних угод. Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів. Вимоги до термінів розрахунків.

Форми міжнародних розрахунків. Здійснення міжнародних розрахунків за допомогою акредитивів. Уніфіковані правила і звичаї для документарних акредитивів. Зміст, особливості та види акредитивів. Обов'язки і відповідальність по акредитивах. Застосування в міжнародних розрахунках операцій інкасо. Уніфіковані правила по інкасо. Зобов'язання і відповідальність учасників інкасації. Представлення, платіж, акцепт, протест та повідомлення про інкасо. Проценти, комісія по інкасо.

Міжнародні розрахунки банківськими переказами: визначення, умови застосування і виконання платежів. Форми передачі платіжних доручень, заява на переказ. Міжнародні правила розрахунків чеками. Вексельна форма міжнародних розрахунків. Пластикові картки в міжнародних розрахунках.

Банківські гарантії як інструмент управління ризиками в міжнародних розрахунках. Уніфіковані міжнародні правила з договірних гарантій. Кореспондентські відносини між банками. Відповідальність за порушення міжнародних грошових зобов'язань.

Література основна [1; 4; 6-9; 13-19; 23; 27; 30-35; 36-38; 40-42; 50; 55; 58; 61; 63]
додаткова [64; 70; 72; 75; 81]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Функції комерційних банків як уповноважених суб'єктів валютного ринку. Кореспондентські відносини.
2. Порядок відкриття та ведення валютних рахунків.
3. Порядок використання іноземної валюти як засобу платежу на території України.
4. Порядок визначення і використання курсу гривні.
5. Організація позабіржового та біржового міжбанківського валютного ринку в Україні
6. Правила здійснення операцій по купівлі та продажу іноземної валюти на Українській міжбанківській валютній біржі.
7. Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті.
8. Типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів.
9. Порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України.
10. Міжнародні правила розрахунків.
11. Характеристика форм міжнародних розрахунків:
12. Роль банківських гарантій як інструмента страхування ризиків в міжнародних розрахунках.
13. Порядок встановлення відповідальності за порушення міжнародних грошових зобов'язань.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Міжнародні правила розрахунків чеками. Складання і форма чека. Передача, аваль пред'явлення і платіж при застосуванні чеків [31; 50; 53; 58; 61].
2. Вексельна форма міжнародних розрахунків. Простий і переказний вексель, складання і форма векселя. Терміни платежу і строки пред'явлення векселя до сплати. Оплата векселя в іноземній валюті. Гарантування оплати векселів [34; 50; 53; 58; 61].
3. Пластикові картки в міжнародних розрахунках. Види карток. Кредитні та інші картки. Умови видачі і використання. Фінансові відносини між учасниками операцій з банківськими пластиковими картками
4. Порядок відкриття рахунків у іноземній валюті. Рахунки резидентів і нерезидентів України. Типи рахунків [27; 50; 53; 58; 61].
5. Порядок організації роботи пунктів обміну валют [25; 29].

Теми рефератів:

1. Валютно – фінансові та кредитно – розрахункові відносини в загальній системі міжнародних розрахунків.
2. Вексельна форма міжнародних розрахунків: сутність, особливості, правила складання і використання міжнародних векселів
3. Міжнародні правила розрахунків чеками.
4. Використання пластикових карток в міжнародних розрахунках.
5. Міжнародні розрахунки за допомогою банківських переказів. Їх властивості та особливості застосування
6. Здійснення операцій “інкасо” в міжнародних розрахунках: види, сутність, особливості, розрахунки та правила використання операцій “інкасо”
7. Здійснення міжнародних розрахунків за допомогою акредитивів. Види, сутність, особливості та правила використання міжнародних акредитивів, відповідальність по акредитивах.
8. Валютно-фінансові умови зовнішньоекономічних угод.
9. Роль банківських гарантій як інструмента страхування ризиків в міжнародних розрахунках.
10. Відповідальність за порушення міжнародних грошових зобов'язань.
11. Операції з обміну готівкової іноземної валюти через мережу обмінних пунктів.
12. Операції з дорожніми чеками.
13. Послуги з переказу коштів фізичних осіб за кордон.
14. Кореспондентські відносини з іноземними банками.
15. Конверсійні валютні операції банків.
16. Операції із залучення та розміщення валюти.
17. Причини обмеження використання іноземної валюти як засобу платежу на території України.
18. Порядок визначення і використання валютного курсу гривні на Україні.

19. Організація валютного ринку в Україні. Історія та перспективи розвитку
20. Правила відкриття валютних рахунків в Україні: резидентами та нерезидентами
21. Організація готівкового валютного ринку в Україні

Тема 9. Зовнішньоекономічне фінансування

Основні положення, фази і форми зовнішньоекономічного фінансування. Термін фінансування як фактор, що визначає його метод.

Короткотермінове фінансування (фінансування оборотного капіталу). Способи короткострокового зовнішньоекономічного фінансування (незабезпечений овердрафт, аванси під інкасо, облік векселів (чеків) банком, послуги по документарному акредитиву, акцептні кредитні лінії, міжнародний факторинг, послуги експортних фінансових компаній).

Середнє і довгострокове фінансування. Кредитування зовнішньої торгівлі: міжнародний комерційний кредит, банківські експортні та імпорتنі кредити, державне кредитування експорту та імпорту, кредитування під урядові гарантії, кредити міжнародних фінансових організацій.

Державна фінансова підтримка національного експорту. Страхування експортних кредитів. Причини виникнення і роль експортних фінансових компаній у зовнішньоекономічній діяльності.

Види кредитування зовнішньоекономічної діяльності відповідно до законодавства України.

Порядок кредитування за рахунок коштів, залучених резидентами на умовах валютної самоокупності під відповідальність позичальника. Особливості кредитування під гарантію Кабінету Міністрів. Порядок надання гарантій.

Порядок кредитування за рахунок коштів, залучених Кабінетом Міністрів з погашенням на умовах валютної самоокупності проекту. Особливості кредитування за рахунок державного бюджету.

Порядок залучення та пріоритетні на прями використання кредитів в іноземній валюті від іноземних кредиторів під гарантію Уряду України. Порядок підготовки і реалізації проектів розвитку економіки України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями. Порядок розрахунку за імпортними лізинговими операціями.

*Література основна [1-3; 7; 8; 21; 36-38; 40-42; 44-54; 58; 59; 61]
додаткова [64; 73; 80]*

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Характеристика способів фінансування оборотного капіталу в зовнішньоекономічній діяльності.
2. Характеристика способів середньо- та довгострокового фінансування: кредитування постачальника, кредитування замовника, проектне фінансування, форфейтинг, міжнародний фінансовий лізинг, зустрічна угода.
3. Правила застосування міжнародних комерційних кредитів.
4. Порядок реєстрації та одержання резидентами України кредитів в іноземній валюті від іноземних кредиторів.
5. Порядок підготовки і реалізації проектів розвитку економіки України, які

підтримуються міжнародними фінансовими організаціями.

6. Порядок надання гарантій Кабінету Міністрів України для забезпечення обов'язків юридичних осіб - резидентів щодо погашення іноземних кредитів.

7. Банківське кредитування експортних операцій. Засоби довгострокового експортного кредитування

8. Методи валютного страхування зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Форми зовнішньоекономічного фінансування та фактори що визначають їх вибір.

2. Засоби державної підтримки національного експорту.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Способи короткострокового зовнішньоекономічного фінансування (незабезпечений овердрафт, аванси під інкасо, облік векселів (чеків) банком, послуги по документарному акредитиву, акцептні кредитні лінії, міжнародний факторинг, послуги експортних фінансових компаній).

3. Особливості надання кредитів, погашення яких передбачає умову використання коштів із державного бюджету України.

3. Порядок надання гарантій Кабінету Міністрів України для забезпечення обов'язків юридичних осіб - резидентів щодо погашення іноземних кредитів.

Теми рефератів

1. Сутність і основні форми довгострокового фінансування зовнішньоекономічної операцій.

2. Сутність і переваги міжнародного фінансового лізингу.

3. Сутність і види кредитування зовнішньої торгівлі.

4. Причини виникнення і роль експортних фінансових компаній у зовнішньоекономічній діяльності.

5. Державна фінансова підтримка національного експорту.

6. Характеристика форм фінансування зовнішньоекономічної діяльності.

7. Вплив терміну фінансування зовнішньоекономічної операції при визначенні методу фінансування.

8. Види короткотермінового фінансування зовнішньоекономічної операцій.

9. Способи страхування експортних кредитів.

10. Види, строки та ефективність міжнародної фінансової допомоги розвитку України. Критерії вибору та умови фінансування резидентів України міжнародними фінансовими організаціями

11. Порядок кредитування резидентів в іноземній валюті іноземними кредиторами під гарантію Кабінету Міністрів.

12. Характеристика участі України в міжнародних фінансових організаціях.

13. Діяльність Світового банку в Україні.

14. Роль Європейського банку реконструкції та розвитку у фінансуванні

структурної перебудови в Україні.

Тема 10. Іноземні інвестиції та інвестиції за межі України

Діючий в Україні режим іноземного інвестування. Види і форми іноземних інвестицій.

Організаційні форми залучення інвестицій. Умови господарської діяльності іноземних інвесторів на території України. Стан іноземного інвестування в економіку України.

Порядок інвестування майнових цінностей резидентами за межі України. Мета інвестицій, форми, порядок ліцензування та декларування.

Література основна [1-5; 7; 8; 12; 15; 20; 21; 36-49; 52; 54; 59]

додаткова [66; 72-76; 80]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Режим іноземного інвестування в Україні.
2. Порядок державної реєстрації іноземних інвестицій на території України.
3. Види та форми іноземних інвестицій, передбачені законодавством України.
4. Характеристика організаційних форм залучення іноземних інвестицій (утворення спільних підприємств, промислово-фінансових груп, створення спеціальних (вільних) економічних зон, надання іноземним інвесторам прав на розробку та освоєння природних ресурсів тощо).
5. Порядок інвестування майнових цінностей резидентами за межі України.
6. Порядок контролю та звітності щодо використання майнових цінностей, які інвестуються за межами України.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Динаміка іноземного інвестування в економіку України: галузевий, регіональний розподіл тощо, обсяги та напрями залучень.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Умови господарської діяльності іноземних інвесторів на території України.

Теми рефератів

1. Види і форми іноземних інвестицій, що передбачені законодавством України.
2. Характеристика стану іноземного інвестування в Україні.
3. Особливості державного регулювання іноземних інвестицій в Україні.
4. Особливості портфельного інвестування резидентів України на міжнародних фінансових ринках.

Тема 11. Платіжний баланс

Поняття і необхідність складання платіжного балансу. Структура платіжного балансу і рівновага економічної системи. Засади формування структури платіжного балансу. Рахунок поточних операцій. Баланс товарів і послуг. Рахунок операцій з

капіталом та фінансових операцій. Капітальні трансферти. Фінансовий рахунок.

Принципи складання платіжного балансу. Платіжний баланс та роль країни у світовій економіці і міжнародному розподілі праці. Основні засади реалізації принципу подвійного запису при складанні платіжного балансу.

Поняття активного і пасивного сальдо платіжного балансу. Причини виникнення дефіциту платіжного балансу. Порядок визначення сальдо за поточним рахунком і рахунком операцій з капіталом і фінансових операцій. Основні і балансуєчі статті платіжного балансу. Тимчасові й остаточні методи фінансування сальдо платіжного балансу. Джерела фінансування дефіциту платіжного балансу.

Вплив валютної політики на стан платіжного балансу. Спрямованість валютної політики при активному сальдо платіжного балансу і при наявності дефіциту. Економічні та адміністративні важелі впливу валютної політики на стан платіжного балансу країни. Девальвація і ревальвація. Дисконтна і дефляцій на політика. Валютні обмеження.

Поняття і необхідність формування офіційних золотовалютних резервів. Структура офіційних золотовалютних резервів. Показники для оцінки оптимальної величини резервів. Якісні і кількісні параметри резервів. Способи використання офіційних золотовалютних резервів. Девізна політика і використання офіційних золотовалютних резервів. Спеціальні засоби державного впливу на платіжний баланс.

Внутрішні і зовнішні фактори впливу на стан платіжного балансу країни.

Політика обмінного курсу і рівновага платіжного балансу. Режим вільного плавання валютного курсу і умови автоматичного встановлення рівноваги платіжного балансу. Режим фіксованого валютного курсу і використання офіційних валютних резервів для забезпечення зовнішньоекономічної рівноваги.

Особливості побудови платіжного балансу України. Нейтральна та аналітична форма представлення платіжного балансу. Вплив валютної політики на платіжний баланс в перехідній економіці.

*Література основна [39-46; 48; 49; 51]
додаткова [65]*

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Поняття платіжного балансу і принципи його складання.
2. Структура платіжного балансу (рахунок поточних операцій, торговий баланс, баланс послуг, баланс некомерційних операцій, рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій, резервні активи, загальне сальдо платіжного балансу) держави і зміст його статей.
3. Аналіз загального сальдо платіжного балансу України.
4. Аналіз рахунку поточних операцій.
5. Аналіз торговельного балансу держави.
6. Аналіз рахунку операцій з капіталом та фінансових операцій.
7. Методи і практика регулювання платіжного балансу України.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Заходи державного регулювання стану платіжного балансу.

Практичне завдання для самостійної роботи:

1. Використовуючи статистичні дані за три останні роки „Динаміка платіжного балансу України 20xx- 20xx рр.” проведіть порівняльний аналіз змін за основними групами статей. Зробіть висновки про стан платіжного балансу

Теми рефератів

1. Поняття платіжного балансу і його роль у валютно-фінансових відносинах країн.
2. Структура платіжного балансу відповідно до міжнародних стандартів.
3. Стан платіжного балансу України.
4. Аналіз структури платіжного балансу України. Тенденції, висновки та пропозиції щодо поліпшення його показників
5. Вплив дефіциту платіжного балансу держави на курс національної валюти.

Тестове завдання до модуля 2

1. Іноземні інвестиції в Україну в грошовій формі можуть здійснюватись іноземними інвесторами у іноземній валюті:

- а) 1-ої групи Класифікатора валют;
- б) 2-ої групи Класифікатора валют;
- в) 3-ої групи Класифікатора валют;
- г) перерахованих у пунктах А і Б;
- д) всіх перерахованих у пунктах А, Б і В.

2. Зарахування уповноваженим банком іноземної валюти, перерахованої із за кордону іноземним інвестором для здійснення іноземної інвестиції в Україні, здійснюється:

- а) на поточний рахунок резидента;
- б) на розподільчий рахунок;
- в) на інвестиційний рахунок.

3. Максимальна процентна ставка за договорами, що передбачають отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів у валюті 1-ої групи Класифікатора, визначається як:

а) округлений до цілих значень розмір за попередні два квартали середньозваженої процентної ставки в даній іноземній валюті, за якою уповноважені банки надають суб'єктам господарювання кредити на внутрішньому кредитному ринку;

б) округлений до цілих значень розмір за попередні два квартали середньозваженої дохідності за облігаціями зовнішніх державних позик України в доларах США плюс 2% річних;

в) округлений до цілих значень розмір за попередній рік середньозваженої процентної ставки в даній іноземній валюті, за якою уповноважені банки надають суб'єктам господарювання кредити на внутрішньому кредитному ринку;

г) округлений до цілих значень розмір за попередній рік середньозваженої дохідності за облігаціями зовнішніх державних позик України в доларах США плюс 5% річних.

4. Офіційний обмінний курс гривні до іноземних валют та міжнародних розрахункових обиниць, що використовуються резидентами і нерезидентами для всіх платіжно-розрахункових операцій, встановлюється:

- а) комерційними банками;
- б) Українська міжбанківська валютна біржа;
- в) Українська міжбанківська валютна біржа спільно з НБУ;
- г) Державним казначейством;
- д) Верховною Радою спільно з НБУ;
- е) Національним банком України;
- ж) Кабінетом міністрів України;
- з) Міністерством фінансів України.

5. Офіційний курс гривні до валют 1-ої групи класифікатора встановлюється на підставі:

- а) інформації про щоденний фіксинг курсів валют до євро Європейського центрального банку;
- б) інформації про курс гривні до долара США;
- в) інформації про поточні крос-курси відповідних валют до долара США на міжнародних валютних ринках;
- г) інформації про курси національних валют до долара США, установлені відповідними центральними (національними) банками держав;
- д) зазначене в пунктах А і Б;
- е) зазначене в пунктах В і Г;
- ж) зазначені в пунктах Б і Г;
- з) всі перераховані.

6. Офіційний курс гривні до валют 2-ої групи класифікатора встановлюється на підставі:

- а) інформації про щоденний фіксинг курсів валют до євро Європейського центрального банку;
- б) інформації про курс гривні до долара США;
- в) інформації про поточні крос-курси відповідних валют до долара США на міжнародних валютних ринках;
- г) інформації про курси національних валют до долара США, установлені відповідними центральними (національними) банками держав.
- д) зазначені в пунктах А і Б;
- е) зазначені в пунктах В і Г;
- ж) зазначені в пунктах Б і Г;
- з) всі перераховані.

7. Офіційний курс гривні до долара США розраховується на підставі:

- а) інформації про курс долара США до Спеціальних прав запозичення, установлений Казначейським управлінням Міжнародного валютного фонду;
- б) котирування долара на міжбанківському валютному ринку України;
- в) відомостей про курсові та цінові зміни на світових фінансових та товарних ринках;
- г) відомостей про щоденний фіксинг курсу долару до євро Європейського центрального банку.

8. Офіційний курс гривні до вільно конвертованих валют (1-а група Класифікатора іноземних валют) установлюється:

- а) щоденно;
- б) щотижня;
- в) раз на місяць.

9. Офіційний курс гривні до спеціальних прав запозичення (СПЗ) установлюється:

- а) щоденно;
- б) щотижня;
- в) раз на місяць.

10. Офіційний курс гривні до валют 2-ої групи Класифікатора іноземних валют установлюється:

- а) щоденно;
- б) щотижня;
- в) раз на місяць.

11. Банк укладає договір про відкриття пункту обміну валюти з агентом - фінансовою установою або юридичною особою, що не є фінансовою уст аноюю, за умови, що установчі документи агента передбачають надання фінансових послуг з обміну валют та:

- а) статутний капітал якого становить не менше ніж 10 млн. грн;
- б) статутний капітал якого становить не менше ніж 20 млн. грн.;
- в) статутний капітал якого становить не менше ніж 30 млн. грн.;
- г) статутний капітал якого становить не менше ніж 50 млн. грн.

12. Ліміт максимальної суми продажу готівкової іноземної валют та банківських металів населенню (в еквіваленті):

- а) не більше 5 000 гривень;
- б) не більше 10 000 гривень;
- в) не більше 12 000 гривень;
- г) не більше 50 000 гривень.

13. Вимоги щодо резервування коштів за валютними операціями, пов'язаними із залученням резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів, становлять:

- а) 10 відсотків від загальної суми валютної операції;
- б) 20 відсотків від загальної суми валютної операції;
- в) 30 відсотків від загальної суми валютної операції;
- г) вимога обов'язкового резервування не встановлена.

14. Термін діє індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України не може перевищувати:

- а) одного календарного місяця;
- б) шести календарних місяців;
- в) одного календарного року.

15. Операції з купівлі-продажу у фізичних осіб-резидентів готівкової іноземної валюти за готівкові гривні (і зворотнього обміну) здійснюються лише через касу банку (фінансової установи) з зазначенням документа, який засвідчує особу, ідентифікаційним кодом особи та місцем її проживаннящо здійснює операцію з готівкою, в тому випадку якщо:

- а) сума обміну перевищує 50 000 гривень;
- б) сума обміну перевищує 100 000 гривень;
- в) сума обміну перевищує 150 000 гривень;
- г) сума обміну перевищує 500 000 гривень.

16. Нормативне значення загальної відкритої (довгої/короткої) валютної позиції банку має бути не більше:

- а) 10 відсотків;
- б) 20 відсотків;
- в) 30 відсотків.

17. Нормативне значення загальна загальної довгої відкритої валютної позиції має бути не більше:

- а) 10 відсотків;
- б) 20 відсотків;
- в) 30 відсотків.

18. Нормативне значення загальної короткої відкритої валютної позиції має бути не більше:

- а) 10 відсотків;
- б) 20 відсотків;
- в) 30 відсотків.

19. У випадку, якщо перерахована із-за кордону з метою здійснення інвестиційної діяльності валюта відноситься до 2-ої групи Класифікатора, уповноважений банк:

- а) здійснює її зарахування на поточний рахунок резидента;
- б) здійснює її зарахування на розподільчий рахунок;
- в) здійснює її зарахування на інвестиційний рахунок;

г) повертає банку-відправникові без зарахування зазначеної іноземної валюти.

20. Максимальна процентна ставка за договорами, що дають право отримання резидентам кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів, встановлюється:

- а) уповноваженими-банками резидентами;
- б) Національним банком України;
- в) умовами кредитного-договору;
- г) кредитором- нерезидентом.

21. Максимальна процентна ставка за договорами, що передбачають отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів у валюті 2-ої групи Класифікатора, визначається як:

а) округлений до цілих значень розмір за попередні два квартали середньозваженої процентної ставки в даній іноземній валюті, за якою уповноважені банки надають суб'єктам господарювання кредити на внутрішньому кредитному ринку;

б) округлений до цілих значень розмір за попередні два квартали середньозваженої дохідності за облігаціями зовнішніх державних позик України в доларах США плюс 2% річних;

в) округлений до цілих значень розмір за попередній рік середньозваженої процентної ставки в даній іноземній валюті, за якою уповноважені банки надають суб'єктам господарювання кредити на внутрішньому кредитному ринку.

22. Рахунки, що відкриваються нерезидентам-інвесторам в уповноважених банках України для здійснення інвестиційної діяльності, а також для повернення іноземної інвестиції та прибутків, доходів, одержаних іноземним інвестором від інвестиційної діяльності в Україні, є:

- а) поточним рахунком типу "П";
- б) поточним рахунком типу "Н";
- в) інвестиційним рахунком;
- г) рахунком зі спеціальним режимом використання;
- д) розподільчим рахунком.

23. Валюта, що перерахована з-за кордону нерезидентом на рахунок резидента, який виступає посередником, для подальшого перерахування іншим резидентам - суб'єктам господарювання, за дорученням яких на підставі договорів комісії, консигнації або агентських угод було здійснено продаж товарів (робіт, послуг), зараховується на:

- а) поточний рахунок типу "П";
- б) поточний рахунок типу "Н";
- в) інвестиційний рахунок;
- г) рахунок зі спеціальним режимом використання;

д) розподільчий рахунок.

24. Імпортні операції резидентів, що здійснюються на умовах відстрочення поставки (робіт, послуг), що імпортується, потребують індивідуальної ліцензії Національного банку України, якщо відстрочення перевищує:

- а) 30 календарних днів з моменту здійснення авансового платежу;
- б) 90 календарних днів з моменту здійснення авансового платежу;
- в) 180 календарних днів з моменту здійснення авансового платежу

25. Резиденти, які купують іноземну валюту через уповноважені банки для забезпечення виконання зобов'язань перед нерезидентами, зобов'язані здійснювати перерахування таких сум:

- а) не пізніше наступного робочого дня з моменту зарахування суми на валютний рахунок резидента;
- б) не пізніше 3-го робочого дня з моменту зарахування суми на валютний рахунок резидента;
- в) не пізніше 5-го робочого дня з моменту зарахування суми на валютний рахунок резидента;
- г) не пізніше 14-го робочого дня з моменту зарахування суми на валютний рахунок резидента.

26. Порушення резидентами термінів, визначених для проведення розрахунків з нерезидентами по зовнішньоекономічним операціям, є підставою для стягнення пені в розмірі:

- а) 0,1% за кожний день прострочення суми неоподаткованої виручки (митної вартості);
- б) 0,3% за кожний день прострочення суми неоподаткованої виручки (митної вартості);
- в) 1% за кожний день прострочення суми неоподаткованої виручки (митної вартості);
- г) 3% за кожний день прострочення суми неоподаткованої виручки (митної вартості);
- д) не передбачається санкцій.

27. Якщо проекти будівництва, що фінансуються із залученням коштів Державного бюджету, споруджуються із залученням іноземних кредитів під гарантію Кабінету Міністрів України, то вони потребують затвердження Кабінетом міністрів у таких випадках:

- а) якщо кошторисна вартість перевищує 30 млн. грн.;
- б) якщо кошторисна вартість перевищує 50 млн. грн.;
- в) якщо кошторисна вартість перевищує 100 млн. грн.;
- г) незалежно від кошторисної вартості.

28. Поточними торговельними операціями в іноземній валюті є:

- а) операції на міжбанківському валютному ринку;
- б) здійснення обмінних операцій з іноземною валютою та платіжними документами в іноземній валюті;
- в) оплата товарів (робіт, послуг) з використанням пластикових карток і чеків;
- г) розрахунки при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності у межах торговельного обороту;
- д) виплата готівкової іноземної валюти за пластиковими картками та чеками.

29. Якщо надходження платежів перевищує видатки, платіжний баланс вважається:

- а) активним;
- б) пасивним.

30. Виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на їх валютні рахунки в уповноважених банках у термін виплати заборгованості, зазначений в контракті, але не пізніше:

- а) 30 календарних днів;
- б) 60 календарних днів;
- в) 90 календарних днів;
- г) 120 календарних днів з дати митного оформлення продукції, що експортується.

31. Чи можуть фізичні особи бути суб'єктами (агентами) валютного ринку України:

- а) так;
- б) ні.

32. Українська національна грошова одиниця – гривня – належить до:

- а) вільно конвертованої валюти;
- б) частково конвертованої валюти;
- в) неконвертованої валюти.

33. За систематичне порушення комерційними банками нормативів загальної відкритої валютної позиції відповідно до чинного законодавства Національним банком України передбачено такі заходи впливу:

- а) письмове попередження;
- б) штраф;
- в) відкликання ліцензії на проведення банківських операцій з валютою.

34. Для визначення нормативів відкритої валютної позиції до розрахунку капіталу береться сума капіталу, зафіксована за балансом на попередній день:

- а) неправильно,
- б) правильно.

35. Індивідуальної ліцензії Національного банку потребують імпортні операції резидентів, які здійснюються на умовах відстрочки поставки, якщо така відстрочка з моменту здійснення авансового платежу(або виставлення векселя) перевищує:

- а) 30 календарних днів;
- б) 60 календарних днів;
- в) 90 календарних днів;
- г) 120 календарних днів;

37. Право на здійснення валютних операцій комерційним банком виникає лише за умови отримання відповідної ліцензії Національного банку України:

- а) так;
- б) ні.

38. Якщо валютні кредити надані резидентам України комерційними банками за рахунок іноземної валюти, залученої від іноземних кредиторів, то при настанні строку повернення конвертація здійснюється без обмежень:

- а) неправильно;
- б) правильно.

39. Дата валютування за операціями з євро за результатами торгів на УМВБ є:

- а) T;
- б) T+1;
- в) T+2;
- г) T+3.

40. Валютні рахунки в Україні відкриваються уповноваженими банками для:

- а) резидентів та нерезидентів;
- б) резидентів;
- в) нерезидентів;
- г) для юридичних осіб.

41. До поточних товарних операцій в іноземній валюті в Україні відносять:

- а) переказ коштів за межі України;
- б) виплату готівкової іноземної валюти за платіжними документами;
- в) виплату авторських гонорарів;
- г) оплату з використанням чеків та пластикових карток.

42. До поточних неторговельних операцій в іноземній валюті в Україні відносять:

- а) розрахунки між юридичними особами – резидентами;
- б) розрахунки між юридичними особами – нерезидентами;
- в) виплату готівкової іноземної валюти за чеками;
- г) усі відповіді правильні.

43. Банківські рахунки в іноземній валюті бувають:

- а) поточні;
- б) депозитні;
- в) розрахункові;
- г) поточні і вкладні.

44. Кошти юридичних осіб – резидентів, отримані за платіжними документами, що надіслані з-за кордону зараховуються:

- а) на поточний рахунок в іноземній валюті;
- б) на розрахунковий рахунок в іноземній валюті;
- в) на поточний рахунок в національній валюті;
- г) на вкладний рахунок в іноземній валюті.

45. Безпосередньо на поточний рахунок в іноземній валюті юридичної особи – резидента зараховуються:

- а) кредити від кредиторів;
- б) кредити з кредитного рахунку;
- в) благодійні внески юридичних осіб – резидентів;
- г) державне мито, митні збори у готівковій формі.

46. Чи може здійснюватись обмін валюти 3-ої групи класифікатора на валюту 1-ої групи Класифікатора на міжбанківському ринку України:

- а) так, під час проведення Торгівельної сесії;
- б) так, в будь який час, якщо контрагенти мають індивідуальну ліцензію на проведення такої операції;
- в) ні.

47. Чи відноситься до валюто-обмінних операцій операція, що пов'язана з купівлею-продажем дорожніх чеків за готівкову іноземну валюту чи гривню:

- а) так;
- б) ні.

48. Суб'єкти валютного ринку мають право на здійснення операцій з валютними деривативами:

- а) так;
- б) ні;
- в) тільки з валютою 1-ої групи Класифікатора.

49. Чи може бути здійснена операції безготівкової купівлі-продажу валюти 1-ої групи класифікатора на іноземну валюту іншої групи:

- а) так, як на національному, так і на міжнародному ринках;
- б) так, виключно на міжнародному ринках;
- в) ні.

50. Купівля-продаж валюти 1-ої групи Класифікатора за гривню між уповноваженими банками здійснюється:

- а) тільки на міжнародному валютному ринку;
- б) на міжбанківському валютному ринку України в будь-який час;
- в) на міжбанківському валютному ринку України під час проведення торгівельної сесії.

51. Здійснення операції форвард на валютному ринку України:

- а) дозволяється з валютами всіх груп класифікатора;
- б) дозволяється за умови, що обидві валюти є валютами 1-ої групи Класифікатора;
- в) дозволяється за гривні з валютами всіх груп Класифікатора;
- г) дозволяється за гривні з валютами 1-ої групи Класифікатора;
- д) не дозволяється з будь-якими валютами.

52. Створення валютних резервів в іноземній валюті (прийом депозитів, продаж за іноземну валюту цінних паперів емітованих резидентами, одержання кредитів в іноземній валюті) є:

- а) активними операціями банку;
- б) пасивними операціями.

53. Лізингові операції резидента, що здійснюються на умовах відстрочення поставки об'єкту лізингу вимагають отримання індивідуальної ліцензії, в разі якщо відстрочення перевищує 90 днів:

- а) з моменту здійснення авансового платежу;
- б) з моменту виставлення векселя на користь постачальника об'єкта лізингу;
- в) з моменту здійснення платежу на користь нерезидента при застосуванні розрахунків у формі документарного акредитива;
- г) з моменту відкриття акредитиву на користь нерезидента;
- д) з моменту оформлення вантажної митної декларації.

54. Розгляд документів, поданих резидентом на отримання індивідуальної ліцензії не повинен перевищувати:

- а) 3 днів;
- б) 5 днів;
- в) двох тижнів;
- г) 20 днів;
- д) одного місяця.

55. Операції з купівлі безготівкових іноземних валют на міжбанківському ринку можуть здійснюватись на умовах:

- а) ТОД ;
- б) ТОМ;
- в) СПОТ;
- г) форвард;
- д) ф"ючерс;
- е) всі перераховані;
- ж) б і в;
- з) а, б і в;
- и) а, б, в, г;
- к) а, б, в і д.

56. Розміщення валютних цінностей на рахунках та вкладах за межами України здійснюється на підставі:

- а) індивідуальної ліцензії НБУ;
- б) генеральної ліцензії НБУ.

57. Документом, що засвідчує право його утримувача розпоряджатися вантажем, зазначеним у цьому документі, є:

- а) комерційний вексель;
- б) варант;
- в) коносамент;
- г) опціон.

58. Згода на оплату або гарантування оплати грошових і товарних

документів, погодження на укладання угоди на запропонованих умовах – це:

- а) індосамент;
- б) авізо;
- в) акцепт;
- г) тратта.

59. Розташуйте форми розрахунків в порядку зростання ризику імпортера:

а _____ б _____ в _____ г _____

60. Найбільш вигідною для імпортера формою платежу є:

- а) відкритий рахунок;
- б) оплата після відвантаження;
- в) документальне інкасо;
- г) документальний акредитив.

61. При розрахунках у формі банківського переказу бенефіціаром є:

- а) експортер;
- б) імпортер;
- в) банк імпортера;
- г) банк експортера.

62. Найбільш вигідною формою акредитиву для експортера є:

- а) відкличний акредитив;
- б) безвідкличний підтверджений акредитив;
- в) непідтверджений акредитив;
- г) безвідкличний акредитив.

63. Предметом кореспондентських міжбанківських відносин є:

- а) ділові відносини між двома банками;
- б) співробітництво між банками;
- в) договірні відносини між банками про здійснення розрахунків;
- г) ведення рахунків в іноземній валюті.

64. Назвіть основні етапи процесу створення кореспондентських відносин у порядку їх послідовності:

- а) вибір партнера;
- б) надсилання листа з пропозицією встановити кореспондентські відносини;
- в) встановлення зв'язку з обраним банком;
- г) укладання кореспондентської угоди;
- д) домовленість про контрольні ключі;
- е) обмін контрольними документами.

65. Кредитування експортера шляхом придбання векселів або інших боргових вимог називають:

- а) лізинг;
- б) факторинг;
- в) акцептний кредит.

66. Перелічіть контрольні документи, якими обмінюються банки при встановленні кореспондентських відносин:

- а) річний звіт;
- б) список підписів уповноважених осіб;

- в) заява про відкриття рахунку;
- г) список банків – кореспондентів в інших банках;
- д) ліцензія центрального банку;
- е) копія ліцензії центрального банку;
- є) угода про використання кодового ключа;
- і) список філій усередині країни;
- ї) повідомлення про відкриття рахунку.

67. Кореспондентський рахунок – це спеціальний рахунок, що відкривається:

- а) тільки банківськими установами;
- б) банківськими установами та фінансовими установами;
- в) тільки фінансовими установами.

68. Нерівновага платіжного балансу, що пов'язана з тимчасовими коливаннями у виробництві та споживанні і не має вагомих наслідків, оскільки дефіцит в одному періоді, компенсується надлишками в іншому, є:

- а) циклічною нерівновагою;
- б) структурною нерівновагою;
- в) сезонною нерівновагою.

69. При аналізі платіжного балансу, від'ємне сальдо за статтею «офіційні резерви» свідчить про:

- г) збільшення резервів з метою запобігання або обмеження подорожчання (зростання курсу) національної валюти;
- д) про використання валютних резервів, і їх відповідне зменшення, внаслідок запобігання знеціненню (падінню курсу) національної валюти.

70. До дебету в платіжному балансі відносяться операції:

- а) внаслідок яких у країні з'являються платіжні зобов'язання щодо інших держав (операції імпорту товарів та послуг, грошові перекази за межі країни, закордонні капіталовкладення резидентів);
- б) в результаті яких у країні з'являються платіжні зобов'язання інших держав стосовно даної країни (експорт товарів та послуг, грошові перекази на користь резидентів, іноземні інвестиції).

71. Співвідношення усіх фактичних платежів, здійснюваних даною країною іншим країнам та всіх надходжень, отриманих нею із-за кордону за певний період часу – це):

- а) платіжний баланс;
- б) сальдо платіжного балансу;
- в) дефіцит платіжного балансу;
- г) структура платіжного балансу;
- д) баланс поточних операцій;
- е) баланс операцій з капіталом і фінансовими інструментами.

72. Розділ платіжного балансу, який містить інформацію про рух резервних активів офіційних органів даної країни – це:

- а) фінансовий рахунок;
- б) офіційні валютні резерви;

- в) рахунок операцій з капіталом;
- г) баланс операцій з капіталом і фінансовими інструментами;
- д) баланс поточних операцій.

73. Балансовий підсумок визначеного набору зовнішньоекономічних операцій, здійснених за певний період часу – це:

- а) активне сальдо платіжного балансу;
- б) пасивне сальдо платіжного балансу;
- в) платіжний баланс;
- г) дефіцит платіжного балансу;
- д) сальдо платіжного балансу;
- е) структура платіжного балансу.

74. Внутрішніми факторами впливу на платіжний баланс є:

- а) міжнародний рух капіталів що позначається на спрямованості фінансових потоків між країнами;
- б) рівень інфляції в країні, що позначається на конкурентоспроможності національних виробників та впливає на динаміку експортно-імпортних операцій;
- в) структура світової торгівлі, що впливає на попит на продукцію виробників різних країн;
- г) державні витрати і величина бюджетного дефіциту, що визначають масштаби державних запозичень, в тому числі і на зовнішніх ринках;
- д) структура національної економіки, що визначає частку експортно-орієнтованих підприємств;
- е) зміни у світовій валютній системі, що визначають вплив міжнародних валютно-кредитних відносин і організацій, які їх забезпечують на стан платіжних балансів різних країн;
- є) форс-мажорні обставини, що впливають на зовнішньоекономічні умови;
- ж) рівень міжнародної конкуренції, який визначає частку окремих країн у світовій економіці.

75. Зовнішніми факторами впливу на платіжний баланс є:

- а) міжнародний рух капіталів що позначається на спрямованості фінансових потоків між країнами;
- б) рівень інфляції в країні, що позначається на конкурентоспроможності національних виробників та впливає на динаміку експортно-імпортних операцій;
- в) структура світової торгівлі, що впливає на попит на продукцію виробників різних країн;
- г) державні витрати і величина бюджетного дефіциту, що визначають масштаби державних запозичень, в тому числі і на зовнішніх ринках;
- д) структура національної економіки, що визначає частку експортно-орієнтованих підприємств;
- е) зміни у світовій валютній системі, що визначають вплив міжнародних валютно-кредитних відносин і організацій, які їх забезпечують на стан платіжних балансів різних країн;
- є) форс-мажорні обставини, що впливають на зовнішньоекономічні умови;
- ж) рівень міжнародної конкуренції, який визначає частку окремих країн у

світовій економіці.

78. Економічними інструментами впливу на стан платіжного балансу є:

- а) обов'язковий продаж валютної виручки експортерами;
- б) девальвація;
- в) ревальвація;
- г) концентрація валютних операцій в уповноважених банках;
- д) дисконтна політика;
- е) обмеження норм вивезення іноземної валюти резидентами і нерезидентами;
- є) дефляційна політика;
- ж) обмеження на купівлю-продаж валюти на внутрішньому валютному ринку.

79. Адміністративними інструментами впливу на стан платіжного балансу є:

- а) обов'язковий продаж валютної виручки експортерами;
- б) девальвація;
- в) ревальвація;
- г) концентрація валютних операцій в уповноважених банках;
- д) дисконтна політика;
- е) обмеження норм вивезення іноземної валюти резидентами і нерезидентами;
- є) дефляційна політика;
- ж) обмеження на купівлю-продаж валюти на внутрішньому валютному ринку.

80. Основними причинами необхідності формування офіційних золотовалютних резервів країни є:

- а) забезпечення міжнародних торгово-економічних та фінансово-кредитних відносин, що здійснюються на рівні держав, належною кількістю платіжних засобів;
- б) накопичення необхідних ресурсів для інвестування економіки;
- в) покриття дефіциту державного бюджету;
- г) покриття дефіциту платіжного балансу;
- д) проведення центральним банком девізної політики;
- е) формування національного багатства;

81. Головними завданнями диверсифікації офіційних золотовалютних резервів є:

- а) мінімізація валютних ризиків;
- б) підвищення ліквідності центрального банку;
- в) забезпечення стійкості вітчизняної банківської системи;
- г) оптимізація структури національного багатства;
- д) забезпечення відповідності резервів структурі зовнішньоторгового обороту.

82. Факторами впливу на склад та структуру офіційних золотовалютних резервів є:

- а) ступінь доларизації економіки;
- б) динаміка обмінних курсів резервних валют на світових валютних ринках;
- в) угоди та домовленості в рамках МВФ та інших міжнародних валютно-

кредитних організацій;

- г) показники економічного розвитку країн-емітентів резервних валют;
- д) величина зовнішнього боргу країн-емітентів резервних валют;
- е) рівень розвитку строкового сегменту національного валютного ринку;
- є) кон'юнктура на світових ринках золота;
- ж) особливості митно-тарифної політики країни.

83. До валютних операцій, які підлягають ліцензуванню, належать:

- а) відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України;
- б) залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках;
- в) залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;
- г) неторговельні операції з валютними цінностями;
- д) усі перелічені вище операції.

84. У світовій практиці страхування валютних ризиків називають:

- а) таргетуванням;
- б) хеджуванням;
- в) конверсійним арбітражем;
- г) фіксингом;
- д) флоатінгом.

85. Рівень міжнародної ліквідності країни вважається задовільним, якщо показник офіційних резервів дорівнює:

- а) менше 20% вартості річного товарного імпорту;
- б) менше 50% вартості річного товарного імпорту;
- в) більше 50% вартості річного товарного імпорту;
- г) більше 30% вартості річного товарного імпорту.

Тлумачний словник

Арбітражна угода – фінансова операція, яка передбачає одночасну купівлю та продаж певного фінансового інструмента (валюти, цінних паперів) на різних ринках з метою одержання прибутку від різниці в цінах.

Аутрайт – 1) терміновий курс валют при одиничних форвардних угодах, у якому враховано премію або знижку (дисконт). Якщо курс аутрайт вищий ніж *spot-курс*, то валюта котирується з премією; в протилежному випадку – з дисконтом. Зазвичай котирується не сам курс аутрайт, а *премія* чи *дисконт*. 2) одинична конверсійна термінова форвардна операція з датою валютування, відмінною від дати спот.

Базисна валюта – валюта, у порівнянні з якою котируються інші валюти в певній країні чи фінансовому центрі.

Базисний пункт (points, pips) – 1) останні дві цифри написання валютного курсу; сто пунктів складають фігуру; 2) показник, що використовується для характеристики різниці у відсоткових ставках, курсах валют тощо. Наприклад, зміна курсу євро до долара з 1,5864 до 1,5874 буде сприйнято як зростання курсу євро на 10 пунктів, а зміна курсу 1,5864 до 1,5664 як падіння євро на дві фігури;

Базисний ризик – ризик несприятливих змін співвідношення між ф'ючерсною і поточною (спот) цінами в період дії строкового контракту.

Банківські метали - це золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.

Валютний арбітраж – особливий вид валютних угод, основна мета проведення яких полягає в здобутті прибутку та уникненні можливих валютних збитків шляхом використання сприятливої кон'юнктури валютних ринків; використання різниці в котируваннях на міжнародному та національному валютних ринках. Види валютного арбітражу: *відсотковий*, *валютно-відсотковий*, *вирівнюючий*, *конверсійний*; *часовий* і *просторовий*.

Валютно-відсотковий арбітраж – вид валютного арбітражу, різновид *відсоткового*, що базується на використанні банками різних відсоткових ставок за угодами, які здійснюються в різні терміни.

Валютний демпінг – заходи щодо знецінення національної грошової одиниці з метою забезпечення масового експорту товарів за цінами, нижчими від світових. В результаті цього процесу відбувається зовнішнє знецінення грошової одиниці в значно більших розмірах, ніж знецінення грошей на внутрішньому ринку. Завдяки в. д. експортер має змогу купувати товари на внутрішньому ринку за відносно низькими цінами та продавати їх на зовнішньому ринку за іноземну валюту, а потім, обмінюючи валюту на більшу кількість національної грошової одиниці, отримувати прибуток завдяки виникненню курсової різниці. Заходами захисту від в.д. є введення спеціального ввізного мита, валютних обмежень, ліцензування імпорту тощо.

Валютне застереження – умова, яка передбачається в міжнародних кредитних, платіжних та інших угодах і контрактах з метою страхування ризиків

експортера або кредитора від знецінення валюти платежу.

Валютна інтервенція – інструмент девізної політики; втручання центрального банку в операції на валютному ринку з метою впливу в заданому напрямі на курс національної валюти шляхом купівлі-продажу закордонної валюти. Характерні риси: великі масштаби й порівняно короткий період застосування.

Валютний контроль - правові форми, засоби та порядок організації і здійснення контролю за дотриманням резидентами та нерезидентами норм та правил національного валютного законодавства. Напрямами валютного контролю: контроль за повнотою та своєчасністю валютних надходжень та виконання резидентами зобов'язань в іноземній валюті перед державою; контроль за законністю валютних операцій резидентів на території країни та за її межами та нерезидентів на території країни; організація перевірок повноти та об'єктивності обліку та документації стосовно валютних операцій.

Валютний коридор – фіксовані державою межі зміни валютного курсу національної грошової одиниці до валют (валюти) провідних країн.

Валютний кошик – метод визначення середньозваженого курсу однієї валюти по відношенню до певного набору інших валют.

Валютний курс (обмінний курс) - співвідношення між грошовими одиницями різних країн, яке визначається насамперед їх купівельною спроможністю; ціна одиниці іноземної валюти, виражена у національній грошовій одиниці. Функції валютного курсу: засіб інтернаціоналізації грошових відносин; зіставлення цінових структур та результатів виробничого відтворення окремих країн; зіставлення національної та інтернаціональної вартості, цін національного та світового ринку; перерозподіл національного продукту між країнами, що здійснюють зовнішньоекономічні зв'язки. Фактори, що впливають на стан валютного курсу: обсяги експорту та імпорту; рух реальних активів (капіталу); стан платіжного балансу; стан ВВП; відсоткові ставки; діяльність валютного ринку та спекулятивні операції.

Валютний обіг – операції з валютними цінностями, які виконуються суб'єктами валютного регулювання.

Валютні обмеження – інструмент девізної політики; система економічних, юридичних та організаційних заходів, які регламентують операції з національною та іноземною валютою, золотом та іншими валютними цінностями. В.о. передбачають заходи щодо цільового регулювання платежів та переказів за кордон, порядку репатріації прибутку, часткову або повну заборону вільної купівлі та продажу іноземної валюти.

Валютна операція - операція, пов'язана з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України; операція, пов'язана з використанням валютних цінностей в міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності; операція, пов'язана з ввезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютних цінностей.

Валютна операція, пов'язана з рухом капіталу - здійснення прямих

інвестицій у вигляді валютних цінностей нерезидентами в Україну або резидентами за кордон, включаючи участь в акціонерному капіталі, реінвестування доходів, інші форми довгострокового (на термін більше одного року) та короткострокового (на термін не більше одного року) вкладення капіталу, пов'язаних із набуттям контролю над підприємствами чи компаніями або придбанням прав власності на будівлі, споруди, природні ресурси та інше нерухоме майно; здійснення портфельних інвестицій нерезидентами в Україну або резидентами за кордон; операції, що здійснюються між резидентами та нерезидентами по наданню і одержанню кредитів; операції, пов'язані з рухом золотовалютних резервів НБУ; операції, пов'язані з банківськими металами; інші валютні операції, які не відносяться до поточних валютних операцій.

Валюта платежу – валюта, в якій належить погасити зобов'язання імпортера (або позичальника), тобто валюта, якою в міжнародних відносинах відбувається оплата товару або погашення кредиту. Валюта платежу може збігатися з валютою ціни (угоди), а може й відрізнятися від неї. Якщо валюта ціни і валюта платежу не збігаються, тоді в контракті обумовлюється курс перерахунку першої в другу (або за паритетом, що фіксується МВФ на базі СДР, або за ринковим курсом валют).

Валютна позиція - це співвідношення вимог і зобов'язань в іноземній валюті (види: *відкрита* та *закрита*).

Валютна політика – сукупність економічних, правових та організаційних заходів та форм, які використовують державні установи, центральні банки та фінансові установи, міжнародні фінансово-кредитні організації в галузі валютних відносин. Юридично валютна політика визначається валютним законодавством, тобто сукупністю правових норм, які регулюють порядок здійснення операцій з валютними цінностями, а також міждержавними валютними угодами. Складові в. п.: *валютне регулювання та валютний контроль*. Форми в.п.: *поточна та довгострокова*.

Валютні резерви – офіційні запаси валюти в центральному банку, фінансових установах країни або в міжнародних валютно-кредитних організаціях, що створюються з метою забезпечення стійкості національної грошової одиниці, фінансово-кредитної системи країни, стабільності внутрішнього ринку та забезпечення міжнародних розрахунків.

Валютне регулювання – регламентація державою міжнародних розрахунків і порядку проведення валютних операцій, проводиться на національному, міждержавному та регіональному рівнях. Об'єкти валютного регулювання: *валютний обіг* усередині країни, *валютний обіг за кордон*; *валютний обіг із зарубіжжя*.

Валютний ринок – це система постійних економічних та організаційних відносин, що виникають в процесі купівлі-продажу іноземних валют і платіжних документів в іноземних валютах. Функції в.р.: обслуговування міжнародного обігу товарів та послуг; формування валютного курсу під впливом попиту та пропозиції; диверсифікація валютних резервів; формування механізму захисту від валютних ризиків; механізм державного регулювання грошово-кредитної та економічної політики; отримання спекулятивного прибутку учасниками ринку. З організаційної точки зору, в.р. – це операційний центр, де здійснюються операції купівлі-продажу

валют на основі попиту та пропозиції з боку його учасників.

Валютна система - 1) державно-правова форма організації валютних відносин; 2) сукупність економічних відносин, пов'язаних з функціонуванням валюти, яка історично склалася на основі інтернаціоналізації господарських зв'язків.

Валютна система національна – 1) державно-правова форма організації валютних відносин країни, їх інституційні форми, що визначаються валютним і іншим законодавством; 2) сукупність взаємопов'язаних компонентів: національна грошова (валютна) одиниця, офіційні золотовалютні резерви, паритет національної валюти та механізм формування валютного (обмінного) курсу, умови конвертованості валюти, наявність чи відсутність валютних обмежень, банківські та кредитно-фінансові установи, валютні біржі, порядок здійснення зовнішньоторгівельних розрахунків, система валютного регулювання та валютного контролю.

Валюта України - грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти на рахунках, у внесках в банківських та інших фінансових установах на території України; з точки зору валютного регулювання – це як власне валюта України, так і платіжні документи та інші цінні папери, виражені у валюті України.

Валюта ціни (валюта угоди) – валюта, в якій визначаються ціни на товар; грошова одиниця, в якій виражена ціна товару у зовнішньоторгівельному контракті.

Валютні цінності - валюта України; платіжні документи та інші цінні папери (акції, облігації, купони до них, бони, векселі (тратти), боргові розписки, акредитиви, чеки, банківські накази, депозитні сертифікати, ощадні книжки, інші фінансові та банківські документи), виражені у валюті України; іноземна валюта; платіжні документи та інші цінні папери, виражені в іноземній валюті або банківських металах; банківські метали. Види: умовні та безумовні валютні цінності.

Відкрита валютна позиція - це невідповідність вимог і зобов'язань в іноземній валюті. Довга відкрита валютна позиція – вимоги перевищують зобов'язання; коротка – зобов'язання перевищують вимоги.

Відсотковий арбітраж – вид валютного арбітражу, що пов'язаний з операціями на ринку позичкових капіталів та поєднує дві угоди: отримання кредиту на іноземному ринку позичкових капіталів, де ставки нижчі; розміщення еквівалента запозичень іноземної валюти на іншому ринку, де відсоткові ставки вищі.

Генеральна ліцензія – дозвільний документ, що видається комерційним банкам та іншим фінансовим установам України, національному оператору поштового зв'язку на здійснення валютних операцій, що не потребують індивідуальної ліцензії, на весь період дії режиму валютного регулювання.

Дата валютування – це дата, на яку відбувається передача права власності

згідно з вимогами контракту (угоди). Дата на яку відбувається фактична передача валютної цінності.

Девальвація – зниження фіксованого курсу однією валюти відносно інших; зниження вартості національної валюти відносно іноземної чи міжнародних розрахункових одиниць, що виникає внаслідок цілеспрямованої політики уряду через встановлення паритету валют або їх курсу. Девальвація може бути використана для зменшення дефіциту платіжного балансу, наприклад, утримувачі іноземної валюти будуть сплачувати нижчі ціни на національному ринку, а ціни на імпорт на внутрішньому ринку зростатимуть. Однак, якщо виробництво експортних товарів не зростатиме, то експорт принесе менше іноземної валюти, що може ще більше погіршити стан платіжного балансу.

Девізи – платіжні засоби в іноземній валюті, призначені для здійснення міжнародних розрахунків (чеки, перекази, акредитиви, векселя, чужеземні банкноти тощо).

Девізна валютна політика – це система регулювання валютного курсу через придбання та продаж державними органами іноземної валюти за допомогою валютної інтервенції та валютних обмежень.

Депозитні валютні операції - операції грошового ринку (Money Market Operations) з іноземною валютою; сукупність короткострокових (від 1 дня до 1 року) операцій по розміщенню вільних, а також по залученню коштів в іноземній валюті на різні терміни під певний процент. Обслуговують короткострокову ліквідність банків і компаній та спрямовані на отримання прибутку. Об'єднують групи: кредитування в іноземній валюті (lending), їм відповідають кредити (loans); залучення коштів (borrowing), їм відповідають депозити (deposits). В міжнародній практиці для міжбанківських позичкових операцій на грошовому ринку використовується загальний термін «депозити», що поділяються на депозити залучені (deposits taken) і депозити розміщені (deposits given).

Депорт – різновид угоди валютного свопу, що передбачає купівлю валюти на умовах спот і одночасний продаж на умовах форвард за курсом аутрайт. Термін протилежний терміну *репорт*.

Дериватив валютний – стандартний документ, який засвідчує право продати та/або купити валютну цінність на обумовлених умовах в майбутньому.

Диверсифікація валютних резервів – інструмент девізної політики; політика держав, банків, ТНК, спрямована на регулювання структури валютних резервів шляхом включення в їх склад різних валют для забезпечення міжнародних розрахунків, проведення валютних інтервенцій тощо. Реалізація політики проводиться шляхом продажу нестабільних валют та купівлю «твердих».

Дисконт – в строкових валютних операціях – знижка з курсу валюти порівняно з курсом за поточними операціями; різниця між поточним і форвардним валютним курсом. При *прямому котируванні* дисконт віднімається від курсу *спот*, при *зворотному* – додається.

Дисконтна (облікова) валютна політика – це система економічних, правових та організаційних заходів щодо використання облікової ставки відсотків для регулювання руху інвестицій та балансування платіжних зобов'язань, орієнтованого регулювання валютного курсу. Наприклад, за пасивного платіжного

балансу в умовах вільного пересування капіталів підвищення облікової ставки стимулює приплив капіталів з країн, де низька відсоткова ставка, та стримує відтік національних капіталів.

Довгострокова (структурна) валютна політика – охоплює тривалий період і передбачає довгострокові заходи структурного характеру щодо послідовної зміни валютного механізму. Зокрема, такі, що спрямовані на зміну ключових елементів валютної системи, таких як порядок міжнародних розрахунків, режим валютних курсів тощо. Головні методи – міждержавні переговори та угоди.

Економічний валютний ризик – потенційний ризик збитків внаслідок несприятливих коливань обмінних курсів, що впливає на позиції компанії на ринку.

Ефективний валютний курс – індекс валютного курсу, розрахований як середньозважена арифметична величина на базі кошика валют країн походження торгових партнерів та їх частки в загальному обсязі товарного обігу.

Євровалюти – іноземні валюти, в яких комерційні банки здійснюють безготівкові кредитно-депозитні операції за межами країн емітентів цих валют. Наприклад, долари США на рахунках банків Великобританії є євродоларами. Використання євровалют пов'язане з необхідністю: конвертації валют, поліпшення стану платіжних балансів, вдосконалення міжнародних розрахунків та прискорення обігу капіталів.

Закрита валютна позиція - це відповідність вимог і зобов'язань в іноземній валюті.

Зворотна котирувка – спосіб котирування при якому визначається скільком одиницям іноземної валюти дорівнює одиниця (1, 10, 100, 1000 од.) національної валюти.

Знецінення валюти – зниження курсу однією валюти відносно іншої; зниження курсу національної валюти відносно іноземної, зменшення вартості валюти відбувається під тиском попиту та пропозиції на валюті на валютному ринку (споріднене: девальвація).

Зовнішня конвертованість – можливість обміну національної валюти на іноземну для нерезидентів даної країни.

Іноземна валюта - іноземні грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших фінансових установ за межами України; з точки зору валютного регулювання – як власне іноземна валюта, так і банківські метали, платіжні документи та інші цінні папери, виражені в іноземній валюті або банківських металах.

Індивідуальна ліцензія – дозвільний документ, що видається резидентам і нерезидентам на здійснення разової валютної операції на період, необхідний для здійснення такої операції. Індивідуальної ліцензії потребують деякі окремі види операцій, наприклад: розміщення валютних цінностей на рахунках і у вкладах за

межами України, здійснення інвестицій за кордон, у тому числі шляхом придбання цінних паперів; використання іноземної валюти на території України як засобу платежу тощо.

Класифікатор іноземних валют – затверджений Національним банком України перелік валют, що знаходяться в обігу, є законним засобом платежу і можуть бути використані для здійснення торгових і неторгових платежів суб'єктами підприємницької діяльності. Класифікатор містить три групи валют: вільноконвертовані (американський долар, британський фунт, канадський долар, японська ієна, СПЗ, євро тощо); валюти з обмеженням конвертованості (російський рубль, єгипетський фунт, китайський юань тощо); неконвертовані валюти, що не обмінюються на інші, курс яких не котирується і не визначається НБУ.

Кліринг валютний – міжурядові угоди про взаємний залік зустрічних вимог і зобов'язань, що виникають у зовнішньоторговельних та інших взаємовідносинах між країнами, основу яких складає вирівнювання та взаємний залік вартості поставок товарів та послуг. Погашення взаємної заборгованості може здійснюватись товарними поставками (кліринг з неконвертованим сальдо) або розрахунками в конвертованій валюті.

Конверсійні операції – це операції агентів валютного ринку по обміну обумовлених сум грошової одиниці однієї країни на валюту іншої країни по узгодженому курсу на визначену дату. По відношенню до цієї групи операцій застосовується термін Foreign Exchange Operation – FX. Поєднують дві групи операцій: поточні конверсійні (*spot*); термінові конверсійні (*форвард*, *ф'ючерс*, опціон).

Конвертовані валюти – грошові одиниці іноземних країн, які вільно обмінюються на інші іноземні валюти та міжнародні платіжні засоби. Головний принцип віднесення валют до цієї категорії – відсутність валютних обмежень у законодавстві країн-емітентів цих валют.

Конвертованість національної валюти – це можливість для учасників зовнішньоекономічних відносин швидко і без витрат здійснити її обмін на іноземну валюту і навпаки без прямого втручання держави в процес обміну. Ступінь конвертованості валюти зворотно пропорційна обсягу і жорсткості валютних обмежень, що діють в країні.

Контрольований режим валютного курсу – встановлюється урядом (подібний до *фіксованого* режиму); відмінність полягає у тому, що уряд регламентує, які обсяги іноземної валюти можна купити у держави, визначає її склад, цільове призначення і час використання.

Котировка - встановлення курсів іноземних валют на основі співставлення попиту та пропозиції на основі діючого законодавства та практики, що склалася. Повна котировка включає курс покупця і курс продавця. Різниця (маржа, спред) між *курсом покупця* і *продавця* для того, хто проводить котировку є джерелом прибутку. Розрізняють *пряму* та *зворотну* котировку. Повна котировка передбачає встановлення курсу валют до десятитисячної (четвертий знак після коми). Курс покупця та продавця встановлюється окремо по кожному виду валютних операцій на різні терміни і з різними умовами поставки: *spot*, *форвард*, *своп* і т.д.

Кредитне плече – це фінансовий механізм, що дозволяє кредитувати

спекулятивні операції під невелику заставну суму. Дилінгові центри пропонують діапазон вибору кредитного плеча при *маржинальній торгівлі* від 1:200 до 1:25. Наприклад, *кредитне плече* 1:100; до 1 тис. дол. додається ще 99 тис. доларів кредитної лінії, яку надає дилінговий центр

Крос-курс – співвідношення між двома валютами, яке визначається на основі курсу цих валют по відношенню до третьої валюти. Частіше за все для цього використовують як третю валюту долар.

Курс покупця – ціна (курс), за яким покупець погоджується купити валюти або взяти позику. Позначається: Bid.

Курс продавця – ціна (курс) пропозиції продавця валюти. Позначається: Offer, Ask.

Курсова різниця (валютна різниця) – фінансовий результат, який виникає внаслідок зміни курсів валют при ліквідації відкритої валютної позиції або при її переоцінці. При сприятливій динаміці валютного курсу валютна позиція спричиняє позитивну курсову різницю, а при несприятливій – негативну (курсний збиток). Ризики втрат можуть бути застраховані через укладання різних видів строкових валютних угод на міжбанківському ринку або на біржах, а також включенням до торговельних контрактів чи інших угод певних валютних застережень.

Ліміт відкритої валютної позиції - це максимально допустимий розмір відкритої валютної позиції.

Маржинальна торгівля – це торгівля з використанням позичкового капіталу на міжнародному валютному ринку (Foreign Exchange market – FOREX). На валютному ринку маржинальна торгівля ведеться лотами. Наприклад, 1 лот – 100 тис. дол., але для його відкриття необхідно мати від 0,5% до 4% суми. Припустимо, що на основі аналізу ринку, Ви прогнозуєте подорожчання євро відносно долара. Відкриваючи лот на купівлю євро при маржі 1% (*кредитне плече* 1:100) за ціною 0,9162. В результаті операції отримуємо: $100000/0,9162 = 109146,46$ євро. Ви очікуєте зростання курсу. Якщо Ваші очікування справджуються ви, закриваючи позицію, тобто продаєте євро за долари, але за курсом 0,9292. Отримуєте: $109146,47 * 0,9292 = 101418,89$ доларів. Ваш прибуток становитиме 1418,89 долара. Якби Ви здійснили цю ж операцію при кредитному плечі 1:200, то Ваш прибуток дорівнював би 2873,78, при плечі 1:50 – 709,45.

Маркет-мейкери (market makers) – фінансові установи, які постійно здійснюють котировки та укладають значні угоди на купівлю-продаж іноземної валюти; потужні банки і фінансові компанії, що визначають рівень поточного валютного курсу чи відсоткових ставок за рахунок значної долі операцій в загальному обсязі ринку. На міжнародному ринку це крупні банки (не стільки за абсолютним розміром самого банку, скільки за його часткою в операціях ринку, тобто за його здатністю, встановлюючи ціну, впливати на ринок), що щоденно здійснюють операції на мільярди доларів (Barclays Bank, Union Bank of Switzerland, Deutsche Bank). На ринку окремих валют можуть формуватися свої маркет-мейкери. Наприклад, для ринку валют країн Південно-Східної Азії – колишній британський колоніальний банк – Standard Chartered Bank; для конверсійних операцій долар/швейцарський франк USD/CHF - Union Bank of Switzerland.

Методи прогнозування динаміки валютних курсів – фундаментальний і

технічний. Фундаментальний метод ґрунтується на врахуванні прогнозів темпів інфляції, стану платіжного балансу, відсоткових ставок, спрямованості та інтенсивності внутрішніх та зовнішніх фінансових потоків, а також загальної економічної та політичної ситуації в країні-емітенті валюти, що аналізується. Технічний метод, який ширше використовується на практиці, ґрунтується на екстраполяції показників часового ряду динаміки валютних курсів і очікуванні повторів тенденцій і закономірностей, що виникали раніше (наприклад, побудова графіків, трендів). Технічний метод – це статистично-математичний аналіз попередніх котирувань із прогнозуванням наступних цін.

Міжбанківський валютний ринок України – сукупність відносин в сфері торгівлі іноземною валютою в Україні між суб'єктами ринку, між суб'єктами ринку і їх клієнтами (в тому числі банками-нерезидентами), а також між суб'єктами ринку і Національним банком. Торгівля здійснюється через уповноважені банки і інші фінансово-кредитні установи, що діють на підставі ліцензії національного банку виключно через міжбанківський ринок України.

Міжнародна валютна ліквідність – 1) сукупність усіх доступних джерел фінансування та кредитування світового платіжного обороту. Включає валютні резерви, золоті запаси, міждержавні кредити, міжнародний ринок позичкових капіталів, сукупність різних джерел фінансування та кредитування зовнішньої торгівлі. 2) показник, що свідчить про здатність (платоспроможність) країни чи окремого регіону виконувати свої зовнішні зобов'язання відповідними платіжними засобами. Наприклад, норма обслуговування державного боргу, що є співставленням суми платежів іноземним кредиторам за певний проміжок часу до суми іноземної валюти, що отримана від експорту товарів та послуг за відповідний період, свідчить про неплатоспроможність країни якщо перевищує 20%.

Невидимі операції – термін, який застосовується для позначення статей платіжного балансу, що не належать до експорту чи імпорту товарів, зокрема: фрахт, страхування, відсотки та дивіденди, цінні папери, позички, репатріації, ліцензії, приватні та державні перекази тощо.

Нерезиденти – юридичні особи та суб'єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи України з місцезнаходженням за межами України, які створені та діють відповідно до законодавства іноземної держави, у тому числі юридичні особи та інші суб'єкти підприємницької діяльності з участю юридичних осіб та інших суб'єктів підприємницької діяльності України.

Операційний валютний ризик – ризик реальних втрат або недержання вигоди (зиску) по конкретній операції або угоді.

Органи валютного контролю в Україні - Національний банк України; Міністерство фінансів України; Державна митна служба України; Державна податкова адміністрація України.

Офіційний валютний курс Національного банку України - це валютний курс, що встановлюється Національним банком України на підставі результатів торгів валютними цінностями на валютному ринку України та за яким здійснюється бухгалтерський облік всіма суб'єктами господарської діяльності на території України.

Офсетна угода – взаємозалік валютних платежів і надходжень при

двосторонньому русі валютних коштів; компенсаційна угода.

Паритет відсоткових ставок – співвідношення відсоткових ставок між двома валютами, що відображається у форвардному курсі (*премія* або *дисконт*).

Паритет купівельної спроможності (PPP) – співвідношення між двома або кількома валютами за їх купівельною спроможністю відносно певного набору товарів і послуг. Теорія PPP стверджує, що валютний курс змінюється настільки, наскільки це потрібно, щоб компенсувати різницю в динаміці цін у різних країнах. Розрізняють такі методи визначення PPP: порівняння вартості «споживчих коштів»; рівнів виробничих витрат; рівнів продуктивності та оплати праці.

Підсумковий курс – обмінний курс на момент складання балансового звіту (курс закриття балансу).

Плаваючий режим валютного курсу – передбачає що попит на валюту та пропонування її на вільному ринку визначають валютний курс. Уряд не втручається у його формування.

Плаваючий обмінний (валютний) курс – курс, рівень якого визначається на ринку під впливом попиту та пропозиції, які, в свою чергу, залежать від стану платіжного балансу країни, співвідношення відсоткових ставок і темпів інфляції, очікувань учасників ринку тощо.

Платіжний баланс країни – вільний баланс угод, укладених протягом року між фізичними особами, підприємствами та урядовими організаціями однієї країни з відповідними установами інших країн. Платіжний баланс відбиває зв'язок між всіма доходами, які країна одержує від інших країн, і всіма платежами, які вона здійснює іншим країнам. Основними розділами платіжного балансу є: рахунок поточних операцій (експорт-імпорт товарів і послуг, чисті доходи від інвестицій і чисті грошові перекази); рахунок руху капіталів і зміна офіційних резервів. Позитивне сальдо платіжного балансу свідчить про те, що країні вдалося залучити додаткову суму іноземних коштів і вона може збільшити свої офіційні резерви. Від'ємне сальдо свідчить про необхідність скорочення резервів, залучення іноземних позичок, призводить до дестабілізації валютного ринку.

Подвійний валютний ринок – форма валютної політики, яка займає проміжне місце між режимами фіксованих та плаваючих валютних курсів. Сутність полягає у поділі валютного ринку на дві частини: за комерційними операціями та послугами застосовується офіційний валютний курс; за фінансовими (рух капіталів ін.) – ринковий.

Подорожчання валюти - підвищення курсу національної валюти відносно іноземної, збільшення вартості валюти відбувається під тиском попиту та пропозиції на валюти на валютному ринку, притаманно для *режиму плаваючого валютного курсу* (споріднене: *ревальвація*).

Поточні валютні операції - переведення (або переміщення іншим способом) в Україну та з України іноземної валюти або валюти України для здійснення:

- розрахунків за експорт та імпорт товарів, виконання робіт та послуг, а також для здійснення розрахунків, пов'язаних з кредитуванням (відстрочкою платежів або поставок) експортно-імпортних операцій на термін не більше 90 днів;
- платежів зі страхування, не пов'язаного з перевезенням товарів та платежів, обумовлених оплатою комісійних винагород, послуг;

- розрахункових, конверсійних та інших операцій в зв'язку з подорожами за кордон та з-за кордону, включаючи оплату товарів та користування послугами особами, які тимчасово виїжджають за кордон або в'їжджають в Україну з країни їх постійного місця проживання;
- переведень доходів (дивідендів, процентів тощо) від інвестицій та боргових зобов'язань або інших доходів;
- грошових переказів за рахунок особистих коштів фізичних осіб за не торговельними платежами (витрати за державне мито, оплата лікування, навчання, сплата страхових внесків, переказ спадкоємних коштів, переказ допомоги родичам та інші платежі);
- односторонніх переведень пенсій, аліментів, державної допомоги, благодійних внесків, заробітної плати працівникам, які виконують роботу за наймом за кордоном за укладеним контрактом, виплат та компенсацій, авторських гонорарів, премій, сум, що сплачуються на підставі вироків, постанов судових органів, а також платежів, пов'язаних з відшкодування витрат судовим, слідчим арбітражним, нотаріальним органам та іншим правоохоронним органам;
- операції, які здійснюються на території України в іноземній валюті або у валюті України (якщо хоча б однією із сторін операції є нерезидент), і які не пов'язані з рухом капіталу.

Поточна валютна політика – сукупність заходів, спрямованих на щоденне, оперативне регулювання валютного курсу, валютних операцій, діяльності валютного ринку та ринку золота, за допомогою *дисконтної* та *девізної* політики. Головне завдання – забезпечення нормального функціонування міжнародних та національних механізмів світової валютної системи, підтримка рівноваги платіжного балансу.

Премія – надбавка до ціни, курсу, різниця між більш високими строковими (форвардними) і поточними валютними курсами. При *прямому* котируванні премія додається до курсу *spot*, а при *зворотному* – віднімається.

Пряма котировка – найбільш поширений спосіб котирування, при якому визначається скільком національним грошовим одиницям дорівнює одиниця (1, 10, 10, 1000 од.) іноземної валюти.

Ревальвація – підвищення курсу однієї валюти відносно іншої (переважно за режиму фіксованих курсів); підвищення курсу національної валюти (її подорожчання) відносно іноземної чи міжнародних розрахункових одиниць, що виникає внаслідок цілеспрямованої політики уряду через встановлення паритету валют або їх курсу. Наприклад, 2005 р. відбулась ревальвація гривні відносно долара і відповідно курс долара змінився з 5,35 грн. до 5,05 грн., тобто гривня стала коштувати дорожче відносно долара, а долар подешевшав відносно гривні.

Режим валютного курсу - умови визначення валютного курсу, його зміни, використання для здійснення розрахунків з метою налагодження платіжних відносин між країнами, обслуговування зовнішньоекономічних зв'язків, що забезпечується правилами, процедурами, розпорядженнями, а також фінансовими установами, що приводять їх у життя на основі прийнятого законодавства. Р. в.к.: *фіксований, плаваючий, контрольований* та їх гібриди.

Резервна (ключова валюта) – 1) іноземна валюта, в якій центральні банки

інших країн накопичують і зберігають валютні резерви; 2) національні кредитні інструменти провідних країн світу та міжнародні розрахункові одиниці, які використовуються для обслуговування розрахунків. Резервні валюти є складовою частиною міжнародних платіжних засобів, використовуються як база для встановлення валютних курсів, а також в операціях по підтримці валютних курсів як інструмент валютних інтервенцій. Найчастіше як ключові валюти використовуються долар США, Євро, британський фунт стерлінгів, швейцарський франк, японська ієна, СПЗ.

Репорт - різновид угоди валютного свопу, що передбачає продаж іноземної валюти на умовах спот з одночасною купівлею на умовах форвард. Операція протилежна операції *депорт*.

Своп (swap) – комбінація двох протилежних конверсійних операцій з різними датами валютування; валютна операція, яка поєднує купівлю-продаж валюти на умовах негайної поставки з одночасною контругодою на конкретний термін з тими ж валютами Різновиди угод своп: *депорт*, *репорт*.

Спеціальні права запозичення (*Special Drawing Rights - SDR*) – міжнародна розрахункова одиниця, яка використовується країнами членами Міжнародного валютного фонду для регулювання міжнародних платежів, поповнення офіційних резервів, здійснення розрахунків з МВФ, кредитування та зіставлення курсів національних валют. Введено в дію з 1 січня 1970 р. Емітент – МВФ і Світовий банк. Курс визначається на основі курсів валют, що входять до кошика СПЗ, країни-емітенти яких займають найбільш питому вагу в сфері міжнародної торгівлі (євро, американський долар, японська ієна, британський фунт стерлінгів) і переглядається раз на п'ять років.

Спот (spot) – поточна конверсійна валютна операція, за якою угода укладається по поточному курсу на день підписання угоди, а обмін валют здійснюється на другий робочий день, не враховуючи дня підписання угоди. Різниця в часі є загальноприйнятою в міжнародній практиці і обумовлена необхідністю завершення документального оформлення угоди.

Спот-курс – поточний курс валют. Розрахунки за угодами на придбання валюти за спот-курсом здійснюються на другий робочий (банківський) день після укладання угоди.

Спред – різниця між ціною покупця і ціною продавця у строкових валютних угодах. Для банків спред є джерелом доходу, за рахунок якого покриваються витрати на здійснення угоди, і в певній мірі, використовується для страхування валютних ризиків. Конкурентна боротьба спонукає банки скорочувати розмір спреду (маржі) до 0,05%, але при нестабільності валютного ринку він збільшується в 2-10 раз, оскільки є джерелом страхування валютних ризиків.

Страхування валютних ризиків на основі «валютного кошика» - набір із кількох валют, курси яких змінюються в протилежних напрямках, що дає змогу зробити сукупну вартість «кошика» більш стабільною. При укладанні контракту сума грошових зобов'язань перераховується залежно від зміни курсового співвідношення між валютою платежу та відповідним «валютним кошиком».

Термінові валютні угоди (форвардні, ф'ючерсні) – це валютні угоди, за якими сторони домовляються про постачання обумовленої суми іноземної валюти

у визначений угодою термін після її укладання (понад два робочі дні), за курсом, зафіксованим на момент її укладання.

Тод (today) – конверсійна поточна валютна операція за угодою, умови якої передбачають виконання операції в перший робочий день після дня підписання угоди.

Том (tomorrow) – конверсійна поточна валютна операція за угодою, умови якої передбачають виконання операції в день підписання угоди.

Трансляційний валютний ризик – ризик збитків при перерахунку статей балансу в національну валюту.

Трансляція валют – перерахування грошових сум, платіжних документів або звітності з однієї валюти в іншу.

Умовні валютні цінності – національна валюта, а також платіжні документи та цінні папери, номіновані в національній валюті; набувають статус валюти лише під час переміщення через державний кордон як у готівковій, так і у безготівковій формі.

Уповноважений (девізний) банк - будь-який комерційний банк, офіційно зареєстрований на території України, що має ліцензію Національного банку України на здійснення валютних операцій, а також здійснює валютний контроль за операціями своїх клієнтів.

Уповноважена фінансово-кредитна установа - фінансово-кредитна установа, зареєстрована на території України, що має ліцензію Національного банку України на здійснення окремих валютних операцій.

Фіксинг – процедура котирування валютних курсів, яка полягає у визначенні та реєстрації міжбанківських курсів валют послідовним зіставленням попиту та пропозиції по кожній валюті.

Фіксований режим валютного курсу – характеризується тим, що уряд встановлює фіксовані пропорції обміну національної валюти на іноземну, і навпаки, що забезпечує вільну купівлю-продаж національної валюти за цією ціною незалежно від того, хто здійснює валютно-платіжні операції. Режим передбачає, що уряд спроможний забезпечити продаж іноземної валюти в тих кількостях, які потрібні для підтримання встановленого курсу.

Форвардне покриття – строкове покриття валютного ризику через купівлю або продаж валюти на певний строк з метою захисту майбутніх надходжень або платежів від втрат (збитків).

Форвардний контракт – контракт на купівлю або продаж фінансового інструмента на строк, тобто з поставкою та розрахунком в майбутньому.

Форвардна операція – вид строкових конверсійних операцій, що здійснюються на міжбанківському ринку, при укладанні угоди за якими фіксується сума, валютний курс і стандартний термін поставки валюти по контракту купівлі-продажу, але до настання обумовленого терміну платежі не здійснюються. Особливості: наявність проміжку часу між укладанням і виконанням угоди (найпоширеніші терміни 1, 3, 6, 12 місяців); курс купівлі-продажу встановлюється під час укладання угоди. Види: *аутрайт* і *своп*.

Ф'ючерсна операція - вид строкових конверсійних валютні операції, які здійснюються на біржовому ринку, що передбачає придбання (продаж) ф'ючерсної

угоди, тобто зобов'язання придбати (продати) валютні цінності у визначений час в майбутньому, з фіксацією ціни реалізації на дату здійснення реалізації. При здійсненні такої операції зазначається курс купівлі-продажу валюти на певну дату.

Хеджер – особа, яка використовує строкові валютні та опціонні операції, а також свопи для мінімізації ризиків, тобто здійснює страхування ризиків.

Хеджування – мінімізація цінового ризику за позицією «спот» через відкриття протилежної строкової або опціонної позиції по тому самому фінансовому інструменту з наступним її заліком. Хеджування валютних ризиків здійснюється через проведення валютно-обмінних операцій до того, як відбудуться несприятливі зміни валютного курсу або ж через укладання угод, які дають змогу компенсувати збитки від таких змін за рахунок паралельних угод з валютою; форма страхування ціни або прибутку при складанні ф'ючерсної угоди. При хеджуванні учасники угод отримують можливість застрахувати себе від можливих втрат при зміні цін протягом терміну дії угоди.

Центральний валютний курс – офіційно зафіксоване співвідношення між валютами, навколо якого в узгоджених межах коливаються ринкові валютні курси. Своєрідною формою центрального валютного курсу є «валютний коридор» - що визначає мінімум і максимум коливання курсу валюти.

Ямайська валютна система – світова валютна система, юридично оформлена угодою країн-членів МВФ в Кінгстоні (Ямайка) в 1976 р. основні принципи Я.в.с.: завершена демонетизація золота, відмінена його офіційна ціна і золоті паритети; узаконено режим плаваючих (вільних) валютних курсів; базою сучасної валютної системи визначено міжнародну розрахункову одиницю – СПЗ, а замість системи «золото-долар-національна валюта» введено систему «СПЗ-національна валюта».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правова

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
3. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 № 4002-XII. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4002-12>
4. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.1994 р. № 185/94-ВР. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/185/94-вр>
5. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>
6. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III . // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
7. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.93р. №15-93. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15-93>
8. Про валютний контроль, Положення затв. постановою НБУ від 08.02.2000р. №49, зареєстровано в МЮ України 04.04.2000р. №209/4430 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0209-00/para15#n15>
9. Про відкриття та функціонування кореспондентських рахунків банків - резидентів та нерезидентів в іноземній валюті та кореспондентських рахунків банків-нерезидентів у гривнях, Положення затв. постановою Правління НБУ від 26.03.98р. № 118 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0231-98/para24#n24>
10. Про встановлення офіційного курсу гривні до іноземних валют та курсу банківських металів, Положення затв. постановою Правління НБУ від 12.11.03р. № 496, Зареєстр. в МЮ України 27.11.03 р. за № 1094/841 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1094-03>
- Про запровадження обов'язкового резервування коштів за валютними операціями, пов'язаними із залученням резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів, Положення затв. постановою Правління НБУ № 291 від 12.08.05р., Зареєстр. в МЮ України 31.08.05 р. № 967/11247 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0967-05>
11. Про заходи щодо забезпечення контролю за зовнішньоекономічною діяльністю та валютного контролю, Постанова КМУ від 26.12.95 № 1044. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1044-95-п>

12. Про порядок видачі індивідуальних ліцензій на здійснення резидентами майнових інвестицій за межами України: Положення від 19.02.1996 р. № 229-96 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/229-96-p>

13. Про порядок видачі індивідуальних ліцензій на переказування іноземної валюти за межі України для оплати банківських металів та проведення окремих валютних операцій, Положення затв. постановою Правління НБУ від 17.06.2004 № 266, Зареєстр. в МЮ України 16.07.2004 р. за № 897/9496 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0897-04>

14. Про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на використання іноземної валюти на території України як засобу платежу, Положення затв. Постановою НБУ від 14.10.04 р. №483, За реєстр. МЮ України 09.11.04р. №1429/10028 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1429-04>

15. Про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України, Положення затв. постановою Правління НБУ № 485 від 14.10.04р., Зареєстр. в МЮ України 05.11.04 р. № 1413/10012 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1413-04>

16. Про порядок видачі разових (індивідуальних) ліцензій суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності, Положення Наказ Міністерства економіки України від 17.04.2000р. №47, зареєстр. В МЮ України 05.05.2000р. № 259/4480 . // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0259-00>

17. Про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів в іноземних валютах та банківських металів і змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України, Положення Затв. постановою Правління НБУ 28.07.2008 р. № 216 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0910-08>

18. Про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, Положення Затв. постановою Правління НБУ № 705 від 05.11.2014 р. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0705500-14>

19. Про порядок здійснення уповноваженими банками операцій за документарними акредитивами в розрахунках за зовнішньоекономічними операціями, Положення затв. постановою Правління НБУ від 03.12.03 № 514. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1213-03>

20. Про порядок іноземного інвестування в Україну, Положення затв. постановою Правління НБУ від 10.08.05р. № 280, Зареєстр. в МЮ України 29.08.2005 р. за № 947/1122 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0947-05#n27>

21. Про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті

від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам, Положення затв. постановою Правління НБУ № 270 від 17.06.04р., Зареєстр. в МЮ України 15.07.04 р. № 885/9484 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0885-04>

22. Про порядок та умови торгівлі іноземною валютою, Постанова НБУ від 10.08.2005 № 281, зареєстрована в МЮ України 29.08.05 р. №950/11230 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0950-05/para19#n19>

23. Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті, Постанова КМУ та НБУ від 21.06.95 № 444. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/444-95-п>

24. Інструкція з організації інкасації коштів та перевезення валютних цінностей банків в Україні, Затв. постановою Правління НБУ № 29 від 31.03.17р. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0029500-17>

25. Інструкція про порядок організації та здійснення валютно-обмінних операцій на території України, Затв. постановою Правління НБУ № 502 від 12.12.02р., Зареєстр. в МЮ України 14.01.03 р. № 21/7342 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0021-03>

26. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, Затв. постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.01р., Зареєстр. в МЮ України 26.09.01 р. № 841/6032. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

27. Інструкція про порядок відкритті, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затв. Постановою Правління НБУ від 12.11.03р. №492, зареєстровано в МЮ України 17.12.03р. №1172/8493 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1172-03>

28. Про заходи щодо запобігання непродуктивному відпливу капіталів за межі України, Рішення РНБО від 16.02.2007р. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0001525-07>

29. Правила використання готівкової іноземної валюти на території України, Затв. Постановою Правління НБУ 30.05.07р. № 200, зареєстр. в МЮ України 18.06.07р. № 656/13923 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0656-07>

30. Правила функціонування Системи підтвердження угод на міжбанківському валютному ринку України Національного банку України та перерахування (зарахування) коштів за окремими операціями з іноземною валютою і банківськими металлами, Постанова НБУ від 10.08.2005 № 281 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0951-05>

31. Одноманітний закон про чеки. Додаток до Женевської конвенції 1931 р. // [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_216

32. Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів. Редакція 1993 р., Публікація Міжнародної Торгової Палати № 500.

33. Уніфіковані правила по інкасо. Редакція 1978. Публікація Міжнародної Торгової Палати № 322.

34. Положення про переказний та простий вексель. Міжнародна конвенція про векселі. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 10 вересня 1992 р. № 528.

35. Уніфіковані правила по договірних гарантіях. Редакція 1978 р. Публікація Міжнародної Торгової Палати № 325.

Основна

19. Бездітко, Ю. М. Валютне регулювання [Текст] : навчальний посібник / Ю.М.Бездітко, О. О. Мануйленко, Г. А. Стасюк. –Херсон : ОЛДІ-плюс, 2009.–272 с.

20. Белінська Я. В. Валютно-курсове регулювання: проблеми теорії і практики / Національна академія управління. — К., 2007. — 372с.

21. Валютне регулювання та контроль: навч. посіб./ [Боришкевич О. В., Краснова І. В., Білошапка В. С. та ін.]. - К.: КНЕУ, 2008. - 400 с.

22. Валютное регулирование в системе государственного управления экономикой: учебник по экон. спец. для учреждений высшего и сред. проф. образования / В. В. Наумов [и др.] ; общ. ред. В. М. Крашенинников. - М. : Экономика, 2003. - 399 с.

23. Валютно-фінансові відносини: Навчальний посібник. Рекомендовано МОН / Бутук О.І. – К., Знання, 2006. – 349с.

24. Валютный рынок и валютное регулирование: Учебн. пособие / Под ред. И. Н. Платонова. - М.: Изд. БЕК, 1996. - 475 с.

25. Гальчинський А. С. Сучасна валютна система. - К:"LIBRA", 1993. - 96 с.

26. Гриньова, В. М. Державне регулювання економіки [Текст] : підручник/ В.М.Гриньова, М. М. Новикова. –К. : Знання, 2008. –398 с.

27. Дзюблюк О.В. Валютна політика: Підручник. Затверджено МОН / Дзюблюк О.В. – К.: Знання, 2007. – 422с.

28. Журавка Ф. О. Валютна політика в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія / Ф.О. Журавка. – Суми : Ділові перспективи : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 334 с.

29. Ковтун, О. І. Державне регулювання економіки [Текст] : навч. посіб. / О.І.Ковтун. – Львів : Новий світ –2000, 2007. –432 с.

30. Кравченко Л.М., Шапошников О.О. Валютне регулювання і валютний контроль: Навч. посіб. - К.: КНТЕУ, 2001. - 102 с.

31. Лапчук Б.Ю. Валютна політика: Навчальний посібник/ Б. Ю. Лапчук. - К.: Знання, 2008. - 212 с.

32. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Учебник / Под ред. Л. Н. Красавиной - М.: Финансы и статистика, 1994. - 592 с.

33. Михайлів З.В., Гаталяк З.П., Горбаль Н.І. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції: Навч. посіб. - Л.: Львівська політехніка, 2004. - 244 с.

34. Міжнародні валютно-кредитні відносини: Підручник / А.С.Філіпенко,

В.І.Мазуренко, В.Д.Сікора та ін.; за ред. А.С.Філіпенко. – К.: Либідь, 1997

35. Міжнародні фінанси: Підручник/ О.І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шеремет та ін.; за ред. О.І. Рогач. К., 2003

36. Мілай А.О. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: навч. посіб./ Мілай А. О. - К.: МАУП, 2007. - 384 с.

37. Пебро М. Международные экономические, валютные и финансовые отношения: Пер.с франц. М.: Прогресс, Универс, 1994. - 496 с.

38. Петрашко Л.П. Валютні операції: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2001.

39. Правове регулювання валютного ринку України : монографія / Т. В. Філіпенко. - Донецьк : [б. в.], 2010. - 241 с.

40. Правові засади валютного регулювання в Україні : навч. посіб. / О. А. Костюченко ; Академія адвокатури України. - К. : КНТ, 2009. - 224 с.

41. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: Підручник/ Л. В. Руденко. - К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 632 с.

42. Холодна Ю. Є. Валютне регулювання: Конспект лекцій / Харківський національний економічний ун-т. — Х.: ХНЕУ, 2005. — 112с.

43. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Навч. посіб./ За ред. Косової Т. Д., Папаїки О. О. - К.: ЦУЛ, 2011. - 328 с.

44. Шемет Т. С., Коряк А. М., Диба О. М. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навч. посіб./ За заг. ред. Т. С. Шемет . - К.: КНЕУ, 2009. - 348 с.

45. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Валютне регулювання: Навч. посіб.- К.:Знання,1999 .-359 с.

46. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Управління валютними ризиками: Навч. посібник. – К.: Знання, 1998. – 444 с.

Додаткова

47. Внукова Н. М. Ринок фінансових послуг: Навчально – методичний посібник. – Х.: ІНЖЕК, 2004. – 276 с.

48. Державне регулювання економіки [Текст] : навчальний посібник / [С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Г. Ф. Куценко та ін.]. –вид. 2-ге, доопрац. і доп. –К.: КНЕУ, 2005. –440 с.

49. Дэниелс Джон Д., Радеба Ли Х. Международный бизнес: внешняя среда и деловые операции: Пер. с англ. - М.: Дело ЛТД, 1994. - 784 с. Часть 4. Мировая финансовая среда, с. 223 - 324.

50. Завальна Ж.В. Валютне право України: Навчальний посібник/ Ж. В. Завальна , М. В. Старинський . - 2-ге вид., перероб. і допов.. - Суми: Університетська книга, 2006. - 384 с.

51. Ковалевський В.В., Козак Ю.Г., Грищенко С.Г. Новицький В.М., Макогон Ю.В. Міжнародні організації: Навч.посібник/ За ред. Ковалевський В.В., Козак Ю.Г. Одеса, 2001

52. Костюченко О.А. Валютне законодавство України: Навч. посіб. - К.: Атіка, 2006. - 304 с.

53. Международные торговые и финансовые обычаи / Под ред. С. И. Кумок. - М.: МФО, 1995. - 224 с.

54. Найман Э. Л. Малая энциклопедия трейдера. - К: Альфа капитал: Логос,1997. -236 с.

55. Рут Ф.Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998
56. Світова економіка: Підручник/ А.С. Філіпенко, О.І. Рогач, О.І. Шнирков та ін. К., 2000
57. Смолянська О.Ю. Фінансовий ринок: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005
58. Сухарський В. С. Зовнішньоекономічна діяльність: організація, технологія, практика, управління. - Т.: Вид-во Астон, 2006. - 528 с.
59. Тесля П. Н. Международные финансовые рынки. -Новосибирск:Экор,1995.-224 с.
60. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч. посібник/Під заг. ред. А.І. Кредісова; Пер. з рос. Н. Кіт, К. Серажим .-2-ге вид., випр. і доп.-К.:Віра-Р; Альтпрес,2002 .-552 с.
61. Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації: Навч.посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. К., 2001
62. Ходаківська В.П., Данілов О.Д. Ринок фінансових послуг: Навч. посібник. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001
63. Хэррис Дж. М. Международные финансы / Пер. с англ. - М.:Филинь,1996.-с.296
64. Шарова Т. Управление валютными рисками. – К., 1994. – 198 с.
65. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2002